

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARCA

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (309)
je številka
tedaj vam s prihodnje
številko našega lista po-
steje naročnina. Prosi-
mo, ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 308.

Chicago, Ill., 5. avgusta (August) 1913.

Leto (Vol.) VIII.

Strajkarji v Michiganu na potu do zmage.

Rudarji v bakrenem okrožju se dobro držijo. — Vse vesti o nemirih od strani strajkarjev so zlagane. — Slovenski rudarji se sprva slabo obnesli, a se že kesajo. — Veliki shodi in obhodi.

ČEMU JE BILO TREBA VOJAKOV?

Med tem ko kapitalistični listi prinašajo bolj ali manj "krvavo storijo" — katere deloma pogreva tuji nekateri slovenski listi — o strajku rudarjev v bakrenem okrožju severnega Michigana, nam poročajo sodrugi z lica mesta, ki so sami v boju, čisto druge vesti. Iz tega je sklepati, da brzojavke, ki jih razpošilja časopis "United Press", vse-ljuje 90 proc. laži in da se na iste ni čisto nič zanesti. Tukaj slede izvirna poročila strajkarjev samih, ki slikajo položaj tako, kakor obstoji v resnici:

Slovenski šerifi.

Calumet, Mich., 28. jul. — Cenjeno uradništvu delavskega lista "Proletarce"! — Znano vam je, že da smo tukajšnji rudarji organizirani pri št. 203 W. F. of M. splošno zastavkali dne 23. julija. Splošno — izvzemši nekaterih slovenskih in kozenčkarških (Cousinjakov) strahopetcev, ki so prvi dan boja pokazali, da najrajši služijo kapitalizmu. Naše zbirališče je pri enem glavnih rudnikov C. and H., kjer se zbiramo vsak dan in od tam skupno odkorakamo od rudnika do rudnika in pazimo na sloveske iz kozenčkarške "skebe" — katerih sicer ni dosti — da ne bi šli nazaj delat in nam kruh pulit iz ust. Kompanija je prve dni povsod nabirala količkarje ali pomožne šerife (deputy sheriffs); dobila jih je nekaj tu di med Slovenci. Imena teh izdajaje za sedaj zamolčimo. (Na dan z imeni: Ured.) Drugi dan stavke smo se zbrali pri dotičnem rudniku in ravnatom se je zbralo tudi precejšnje število količkarjem, komparijekih hlapcev. ki so stali kot lipci bogovi s količki v rokah in z zvezdami na prsih. Nabrato se jih je okrog 200 in tedaj šele jim je zrased greben. Nekoličkar se zakadi med nas, mirno stoječe strajkarje in drugi za njim. Ko vidi, da res vrag šalo jemlje, da šerifi vžigujejo količke nad nas, smo bili nenkrat vsi ene misli. Mirno jih obkolimo, poberemo jim količke iz rok, potrgamo zvezde iz prs — "kertajh"! jih obrnemo in poženemo domov. Da ste jih videli, kako so tekli ti "junaki"; zbežali so naravnost do rudnika. Povsod je bilo kakih 15 do 20 količkarjev. Najprvo jih vprašamo, zakaj so proti nam, proti svojim bratom, ki se borin o tndi za njih, da-dobe večji kosček kruha. Dalje smo jih vprašali, kaj vendar strajžijo, ko ne delamo nobene škodo niti je nečemo delati, pač pa le zahtevamo, kar nam gr. Potem jim rečemo mirno in dostojno, naj količke vržejo proč in stopijo v naše vrste ter se z nami vred borijo za svoje pravice. Ako pa nočejo biti z nami — smo rekli — naj saj pustj! pri miru strajkarje. Nekaj se jih je dalo pregovoriti in osramočeni so jo pobrali domov. Večina se je pa protivila in naredili smo z njimi, kakor z drugimi poprej — pogna-li smo jih domov. Pustili smo pri rudnikih le par starih čuvajev radi ognja.

Ko je družba uvidela, da nas ne more opletati s količkarji, je napela vse sile in lagala guvernerju, da potrebuje vojaštvo. Kompanija je pomagala tudi — seveda — šerif Cruse, kateremu smo mi delavci preskrbeli visoki stolec. 25. julija je prišlo semkaj nekaj čez sto vojakov.

Bratje, delavci, ne obupajte! Nič se ne plašite oboroženih kapitalističnih hlapčev. Naj le strajžijo kompanijsko posestvo, bodo vsaj videli, da ga mi stvarjari ne mislimo niti ne maramo poškodovati. Obnašajmo se mirno in dostojno, kakor smo se do sedaj in nič se nam ni treba bati. Zapomnite si pa dobro tiste izdajice, ki so takoj prvi dan šli proti nam! Zapomnite si naše protivnike. Med temi je tudi naš "delavski" Glasnik. Le shranite št. 30 tega lista s člankom na prvi strani, v katerem zavija, laže in straši slovenske delavce. Ne podpirajte več takih listov, ki se najrajši senčijo v milosti naših tiranov — dajte jim slovo. — Slovenski in hrvatski delavci drugod, ne hodite sedaj v bakreno okrožje Calumeta za delom. Kajti mi smo zdaj v boju za naše in vaše pravice. Pazite na delavsko časopisje — Proletarce, Glasilo, Glas Svobode in Nar. Vestnik — ker edini ti bodo poročali resnico o našem boju.

Ko je bil ta moj dopis že končan, sem zvedel, da je na Centennial zgorela neka mesnica in da se ta požar podtika strajkarjem. Seveda, mi bomo sedaj vsega krivi. Niti malo ne dvomim, da ne bi lastnik tiste mesnice sam zažgal — zakaj pa ne? Zavarovan je dobro in sedaj, ko je stavka, je lahko zvrniti krivdo na kogar si bodi. Navada je že, da ob vsakem strajku naši protivniki in kapitalisti uganjajo zločine, ki jih potem zvrnejo na strajkarje, samo da imajo povod za razdor organizacije.

Več stavkarjev.

Vse mirno. — Velikanski obhod strajkarjev.

Calumet Mich., 29. jul. — Tukajšnji kapitalistični listi — med katere spada tudi "Glasnik" — na vse mogoče načine lažejo o nas in blatijo strajk. Tukaj je do sedaj vse mirno; nobenih bojev še ni bilo izvzemši male praske, ki je nastala drugi dan med rudarji in količkarji, kakor sem že poročal. Calumet and Hecla Co. je takoj drugi dan najela okrog 200 deputijev, med katerimi je bilo največ Slovencev in "Cousinjakov". Danes pa teh deputijev ni več videti. Nekaj jih je, ki so spoznali, da so se vsedli družbi na limanice; obžalovali so svojo zmotno in se pridružili v naše vrste. Drugi so vsled sramote pobegnili iz Calumeta in par se jih še skriva doma za pečjo.

Strajkarji se dobro držijo. Nič se ne dela razen par kurjačev in starih čuvajev, ki so pri rudnikih radi ognja. Glavne rudnike Calumet and Hecla družbe straži vojaštvo z nasajenimi bajonetji. Začeli so strajžiti šele 28. julija zvečer in ne pustijo nikogar blizu rudnikov, da bi stal na miru. Hodimo pa lahko naokrog in z besedo zagovarjamo naše pravice. Vsakdo se čudi, čemu je bilo treba vojakov? Aretiran še ni bil nihče in tudi ni nobenega povoda za aretacije.

V nedeljo, 27. jul. smo imeli strajkarji velikansko parado iz Red Jacketa na Laurium. Korakalo nas je do deset tisoč mož. Nikdar še ni Calumet videl toliko ljudstva skupaj in še nikdar, odkar stoji Calumet, ni bilo take parade. Nosili smo okrog 40 zveznih zastav in veliko število raznih demonstrativnih napisov. Največji med temi se je glasil: "We asked

for bread but Jimmy gave us a lead!" ("Zahtevamo kruha, toda Jimmy nam je dal sveinca!") Jimmy je naš dični šerif. V paradi sta bili dve godbi in z nami so korakale tudi žene in otroci. Ko smo šli mimo stare pošte proti knjižnici, so nam delali špalir — vojaki — pešci in konjeniki z nasajenimi bajonetji — pripravljeni za "job"! Po paradi je bil shod v Palestra dvorani na Lauriumu. Govori so bili v petih jezikih.

Hrvatje so prvi — Slovenci pa najzadnji!

Kakor sem že poročal se slovenski rudarji jako zanikro obnašajo. Mogoče se še spametujejo, če bo boj trajal dalj časa. Veliko jih je, ki nočejo k nam. Hrvatje so prvi, ki so najbolj vneti za stavko in za njimi so Finci.

Upam, da se Slovenci premislijo in pristopijo v unija vsi, tako da bo vse organizirano, razen starčkov in par Cousinjakov. Slovenski trgovci, ki žive od žuljev naših rok, so bili v začetku proti nam; sedaj pa že po malem simpatizirajo z nami. Tukaj skoraj že vsakdo trdi, da bomo zmagali — in zmagati moramo.

Kako se zabavajo vojaki.

Calumet, Mich., 30. jul. — Calumet and Hecla je danes zastražila z vojniki tudi Red shaft Jacket in bližnji okolice. V bližini tega rova so hiše, v katerih stanujejo bossje. V teh hišah so se zdaj nastanili skebeje, nekaj Švedov in nekaj Italijanov. Veliki stroj se sicer še ne obrača, vendar so pa že večeraj zakurili in iz dimnika se valj dim. Sesalke tudi že delajo v varstvu bajonetov.

Včeraj sta dva rudniška kapitalista prinesla iz Sehlitzovega saluna zaboj steklenice s pivom k shaftu in steklenico rakije. Vojaki so se počeno napili in potem zabavljali in počenjali najgrše nedostojnosti. Puškine patrone (šarfarije) ležijo po cestah in po tratah, koder se valjajo pijani vojaki, ki so prišli semkaj na Calumet največjo lenobo past. Otroci pobirajo patrone in igrajo se z njimi tudi že dekleta. Šerif Cruse in vsa kapitalistična banda je lahko ponosna na svoje oborožene hlapce. Brez posledic ta drhal gotovo ne pojde od tukaj in mislim, da čez kakih devet mesecev se bo calumetska mladina precej — pomnožila.

Slovenski businessmeni so bili sprva proti nam. Pozneje, ko so videli, da smo vsesno zaprli okrog petdeset jam, so nam pokazali prijazno lice; a sedaj, ko vidijo, da ima družba vojaštvo okoli rudnikov, so pa spet spremenili larvo in potegnili s kapitalisti. S tem seveda ne mislim vseh. Vendar pa še niso ustavili kredita in tudi saluni še niso zaprti, kakor so v Keweenaw County. Rev. Luka Klopčič, slovenski župnik, je v nedeljo priporočal v cerkvi, naj se slovenski rudarji držijo bolj "nazaj". Ravnatoko je pisal tudi "Glasnik" zadnji teden. To so naši prijatelji!

ŠTRAJKAR.

Kadar se vzbudi speči velikan . . .

Nek drugi slovenski strajkar oise sledeče:

"Sedaj se vidijo vsak dan samo nepregledne parade strajkarjev in navzlic temu, da vlada po vsej Copper County vzoren red in mir — smelo trdim, da lepšega miru še nismo imeli — so poslali med nas vojake, pa ne samo vojake s puškicami, temveč — pomislite — tudi kanonirji so tukaj. Človek bi mislil, da je prišel na sam Balkan, ko vidi toliko vojaščin. Na Mohawk jih je prišlo nekoliko po ovinkih in kravjih stezah — po cesti ni dosti videti te golazni — okoli 500. Ne vem, čemu toliko vojaštva sem prihaja, ko pa še noben človek ni bil aretiran

v celem bakrenem okrožju niti ni nihče naredil za en sam cent škode. Ali ima strah tako velike oči?

Ako bo šlo tako naprej, da se bodo delavci mirno vedli in odvezli vojakom vsak povod za krvotitje in če odkod ne dobijo strajkolomcev, tedaj upamo, da ne bomo dolgo strajkali. Finančno stojimo prilično dobro — za podporo še nihče ne vpraša — in ljudje so vsi kot en mož za strajk, dokler družbe ne privolijo v naše zahteve, ki so: priznanje unije, kar je glavno, potem minimalna plača \$3. Vsak pameten človek mora priznati, da te zahteve niso pretirane. Ampak to je, ča sečaj se ti smelo tukaj ničesar zahtevati — samo prositi smo smeli. Prosim in zahtevati sta pa dve veliki stvari in do danes še nismo mogli našim zatiralcem zabiti v glave, da bi mi mogli nekaj od njih zahtevati in zato so na nas namerili kanone . . . Ali to nas ne plaši!"

Tuko piše rojak strajkar, kateri je do danes mirno trpel z drugimi vred in prenašal vse krivice, toda končno se je zdrnil iz spanja in zdrnilo se jih je na tisoče drugih. Da, da — kadar vstaja speči velikan — delavec — takrat ima strah velike oči . . .

18 tisoč organiziranih. — Ni skebov.

Dodgeville, Mich., 29. ju. — Brat urednik "Proletarce"! Sporočam, da vlada pri nas velika stavka. Kapitalistične novine veliko lažejo, ko pišejo o nemirih in pobojih. Slišal sem, da je bilo nekaj majhnih prask med policaji in delavci v Calumetu, toda brez posledic. Pri nas smo deputije poslali mirnim potom domov. Sedaj imamo milico tukaj, ki pazi na jame, a ne na strajkarje, kakor pišejo umazani listi v N. Y. Mi se borimo za osemurni delavnik, boljše plačo, priznanje unije in sploh za boljše delavske razmere. Organiziranih nas je okoli 18 tisoč, torej velika večina. Vstrajjati hočemo do zadnjega; ne bomo se podali. Delavce po drugih državah pa prosimo, da nam pomagajo s tem, da naj ne gredo sem dokler ne bo strajk končan. Kadar bo boj končan, bomo že sporočili v naših delavskih listih. Tukaj sedaj še ni skebov in med strajkarji vlada najlepša sloga.

Valentin Kral.

TRUST BAKRA SE TRDO. VRATNO UPIRA.

Calumet, Mich., 1. avg. — (United Press.) — Danes so šli prvi strajkolomeci pod zemljo v nekatere rove Calumet and Hecla družbe. Strajkarji, katerih je bilo mnogo zbranih okrog shaftov, so skušali odvrniti strajkolomec, toda miličarji so prvč razgnali. S sesalkami so pričeli zopet delati v C. & H. konglomeratnih rovih, Mohawku, Hancocku, Ahmeeku in na Centennial. Družbe so importirale iz New Yorka petdeset dektivov, ki naj bi nadzorovali delo. Brigadir, general Abbey, poveljnik vojaških čet, je sporočil Calumet & Hecla družbi, da lahko zopet odpre svoje jame. Zadnja je baje izjavila, da ne bo dovajala skebov, češ da lahko dobi (!) veliko število svojih prejšnjih delavcev nazaj na delo. Neki uradnik omenjene družbe je rekel, da unije ne pripoznajo pod nobeno ceno, da bo prej trava rasla po calumetskih ulicah, preden se podajo. Na drugi strani izjavlja pa unija W. F. of M., da strajka ne bo konec, dokler družbe ne pripoznajo unije.

Podpredsednik Mahoney, kateri vodi strajk, je zadnje dni konferiral z guvernerjem Ferrisom v Lansingu. Zahteval je v imenu strajkarjev, da naj guverner izposluje konferenco z rudniškimi magnati glede pogojev in drugič, da na noben način ne sme vojaštvo pomagati družbam operirati

rudnike s skebi. Guverner je pri volji posredovati v prid sprave, ali on hoče, da se konferenca vrši v Lansingu, kamor naj delavci in lastniki bakra pošljejo svoje zastopnike. Družbe so voljne dovoliti v konferenco, ampak nočejo zborovati z zastopniki unije, pač pa le z rudarji.

Calumet & Hecla družba se pripravlja, da izposluje 'injunction' ali sodno prepoved, ki bo zabranila strajkarjem vtikati se v neunijske delavce. Nasprotno hoče tudi Western Federation of Miners vzeti 'injunction' proti miličarjem, da ne bodo aretovali strajkarjev. Šerif Cruse se je zagrozil, da v zadnjem slučaju mora guverner razglasiti vojno stanje.

Delnice bakrenih družb so padle v skupni vrednosti do šest milijonov dolarjev od kar traja strajk.

Calumet, Mich., 1. avg. — Danes so miličarji aretirali sedem strajkarjev, katere dolžijo, da so se grozili (!) rudniškim bossom.

Kapitalistične laži.

Kapitalistični listi lažejo o strajku v bakrenem okrožju na sledeči način:

"Strajkarji so izgubili vse veselje do stavke. Vsak dan zapuščajo trumoma strajkarški okolišč z namenom, da si poiščejo dela drugje. Pretepi in napadi na neunijske može se ponavljajo vsak dan. Unijski uradniki so konferirali z generalom Abbeyem in ga prosili odpuščanja (ta je lepa!) za krvave izgrede in objublili, da tega ne bo več v bodoče. Na strajku so še samo tujezemci, med katerimi je največ "Avstrijev nizke vrste" (low grade Austrians), ki se obnašajo najbolj divje. (To evetko je prinesel "Chicago American." Lep poklon, kaj!) Sedaj je znano (sure!), da v zvezi W. F. of M. na tihem dela neka bogata rudarska družba na Zapadu, katera bi rada uničila svoje tekmece v bakrenem okrožju itd."

Toliko, da spoznate, s kakšnimi "novicami" nasičuje kapitalistično časopisje nezavedno delavstvo po Ameriki, tisto delavstvo, ki se veruje kapitalistom in podpira take škandalozne eunje.

ŠTARJK JE ŽE SKORAJ DOBLJEN.

(Poroča Frank Šavs.

Calumet, Mich., 2. avg.) — Mnogo vesti o tukajšnjem strajku v kapitalističnih in v raznih "neodvisnih" listih je zlaganih od prve do zadnje črke. Tako mirnega strajka pri tako veliki masi — ki je šele pred kratkim organizirana — menda še ni bilo nikdar in nikjer v Ameriki. Strajk je že skoraj dobljen. Seveda nihče ne more reči, kako dolgo bo še trajal; morda samo še en teden ali pa tudi več mesecev. Delavci se zadržijo čudovito lepo; niti enega skeba ni med njimi. Vojaki nimajo nobenega posla in nihče se ne zmeni za nje. Unija ne potrebuje nobenih novih organizatorjev, ker še eksekutiva iste nima nobenega posla. 99 odstotkov vseh strajkarjev je že v uniji.

Včeraj (petek, 1 avg.) smo imeli veliki shod, na katerem sem jaz govoril in več drugih govornikov. O tem poročam pozneje. Pozdrav.

MATI JONES PRIDE V CALUMET.

Indianapolis, Ind., 1. avg. — John P. White, predsednik United States Mine Workers of America, je dovolil materi Jones, znani socialistični agitatorici, da gre v bakreno okrožje navduševat tamonjne rudarje, da vztrajajo v svojem boju za svoje pravice. Mother Jones je stalna organizatorica pri U. M. W. of A. in po zadnjem velikem strajku v West Virginiji je zaslovela po celem svetu. Mati Jones, katero nazivljejo premogarji

"angelj rudarjev in premogarjev" in katero ljubijo in spoštujejo kot punčico svojega očesa, odpotuje takoj v bakreno okrožje, kjer bo s svojo veliko energijo in z izbornim darom govorništvu neizmorno pomogla do uspehov v velikem boju 18.000 rudarjev proti magnatom bakra.

"GLASNIK" SEDAJ TUDI SIMPATIZIRA.

Calumet, Mich., 2. avg. — Tukajšnji lokalni slovenski list "Glasnik", kateri je v zadnji številki nastopil zelo sunljivo proti strajkarjem, svareč jih, da "naj bodo previdni" (kar si lahko vsak po svoje razlaga), je včeraj objavil dolg članek, v katerem izraža svoje "simpatije" do rudarjev. Radovedni smo, dali je to "naše stališče", ki ga objavlja Gl., osebno stališče urednika samega, ali je tudi stališče lastnikov lista, ki so večinoma zagrizeni nasprotniki unijskega gibanja in našega boja v obč. Ako je le stališče urednikovo, potem vemo, kako dolgo bo to stališče držalo in kaj ga čaka zato, da se je vendar enkrat osmelil povedati nekaj resnice. Torej: bomo videli. Strajkar.

Op. ured.: Omenjeni list, poroča v isti številki, da "na Calumetu sedaj kar mrgoli častnikarskih poročevalcev, ki pa zajemljejo svoja poročila bolj iz virov Calumeta & Hecla Co. in da ima tudi "Proletarce" svojega poročevalca v osebi G. Šavs." Pa ne, da bi gospodje pri "Gl." mislili, da tudi sodr. Šavs zajemlje svoja poročila iz virov Calumet & Hecla! Tako nekako se vsaj dotična notica glasi.

STAVKARSKA.

Rudeča zastava v roki, v obeh pa plamen žari. Kri polje po žilah ognjena, ko v boj proletarce hiti.

Kje trombe so, bobni, piščalke!! Ni videti pušk ne topov. Morilno ni vaše orožje. To v službi je krutih vragov!

Molče stopa četa za četo ponosno dvigaje glavo. Koraki so trdi in smeli; junaki — po mestu gredo.

Tirani, kje vaši so hlapci? Pijavke, kje vaša je moč? Kako, da se uprlo je ljudstvo ki sužnjilo vam je nekoč!!

Poglejte na četo ponosno, ki mimo vas stopa molče! Spoznate obraze te smelet!! Čemu se lasje vam ježe?

Da to so obrazi poznani, tam — žuljave sužnje roke. Tlačani so se prebudili in hočejo biti ljudje!

Ne kličite več policajev, biričev, vojakov in psov! Vse skupaj vam nič ne pomaga; zastoj bo ves divji vaš lov.

Proletarce bude se iz spanja, solnce jim vzhaja novo! Odnhati nočejo preje, dokler — zmage ne bo!

Rudeča zastava v roki, v obeh pa plamen žari! Kri polje po žilah ognjena — v boj — proletarce hiti. Škof.

SODRUGI!

Vsak socialist bo moral naročiti "PROLETARCA", kajti list živi samo od svojih naročnikov.

Vsak socialist bi moral širiti "PROLETARCA", kajti to je prva naloga naše stranke.

Vsak socialist bi moral točno plačati naročnino za "PROLETARCA", ker le na ta način se zamore osigurati napredek našemu listu, ter ga povzdigniti v dnevnik. Delavci na krov!

JAKO VAŽNO VPRAŠANJE?
"Ali sem že poslal zaostalo naročnino za "Proletarce"?"
Še ne!

Iz naselbin.

Lloydell, Pa.

Dan na dan čitam po časopisih, kako se delavstvo organizira srom sveta, najsi bode strokovno ali politično. Besede našega prvega boritelja za soc. stranko Karl. Marxa se uresničujejo, ko je rekel: "Delavec vseh dežel združite se!" Kar se tiče tukajšnje naselbine, se je začelo delavstvo precej zavedati. Dne 20. julija smo se zbrali pri sodr. Anton Grbeu ter ustanovili soc. klub s 15 člani, ter ga priključili J. S. Z. v Chicagi. Mislim, da nas je lepo število v taki majhni naselbini, kakor je tukajšnja okolica.

Precejšnje število se jih je zglasilo za prihodnjo sejo, kjer bodo pristopiti kot novi boritelji za soc. stranko. Ta edina je za delavce, da se otrese kremljev kapitalizma, ki dan na dan pije našo delavsko kri; samo, da se viša njih kapital. Njim ni nič mar, kaj bo s teboj delavec. Kadar si star, pravijo: "Le beži, te ne potrebujemo več." Vedo, da star človek jim ne more toliko dobička napraviti kakor en mlad. Toraj delavci, kar vas je tukaj v okolici — apelujem na vas, da pristopite v naše vrste, da se bomo skupno borili za delavske pravice — proti sovragu kapitalizmu. Tukaj se lahko pokažete, da ste zavedni delavci, ne pa prej in pozneje praviti: "Jaz sem bolj socialist, kakor ti." Tisto je prazen nič. Pride na sejo drugo nedeljo v mesecu popoldan — po seji, dr. S. Gregorčič št. 60. S. N. P. J. k sodr. Anton Grbeu! Tam se bodele lahko informirali, kaj je socializem in zakaj se borimo za socializem. Nismo sicer študirali po 16 ali po 20 let, samo marveč 2 ali 3 razrede dovršili, pa vseeno vemo, kaj je delavec in kaj kapitalist, — da je taka razlika med njima, kakor med psom in mačko. Torej se enkrat vas opominjam, pridite vsi tisti, ko veste toliko o socializmu in vsak drugi, ki se zaveda, da je delavec dandanes — moderni suženj.

Anton Stražišar,

zač. tajnik kluba.

New Derry, Pa.

Iz raznih slovenskih naselbin čitam depise, a iz naše male naselbine nisem čital še nobenega. Zato hočem omeniti jaz nekoliko tuk. razmer.

Dela se tu še precej dobro in sicer vsak dan. Tudi zaslužek ni ravno preslab, seveda je to odvisno od prostora, kakšnega kateri ima. Zaveden delavec seveda tudi tu ni zadovoljen, ker se mora cel dan mučiti po mokrih prostorih premoženika in to — za veliki dobiček kapitalistov. Kapitalistični hlapci pa tržejo plačo od delavcev.

Več "entar" je imelo poprej \$1.00 od voza. Seveda grede "entre" v breg in nvođa nekoliko odteče, a suho pa vendar le ni.

Boss jim je odvzel ceno \$1.00 od voza in določil "entar" ceno 54c od tone, zadnja cena pa je 32c.

Tako delajo z delavcem, ako si bomo pustili vedno tako dopasti, bomomoral nazadnje še zastoj delati.

Že sedaj se moramo tako mučiti, izgubljati zdravje in moč ne le zase ampak za bogatine — kapitaliste.

Želeti bi bilo, da bi se vsak član S. D. P. Z. naročil na list Proletarec, ker je sedaj tudi uradno glasilo S. D. P. Z. Mislim, da je v tej naši mali naselbini dosedaj šele samo eden naročnik "Proletarca." Rade volje ga posodim vsakemu, da vsak lahko sam sprevidi, da je koristen delavec, ker se bori za pravico in izboljšanje delavskih razmer.

Kdor ne čita Proletarca, tudi ne ve, za kaj se zre.

Opozarjam tudi vse rojake iz naše naselbine: "Prislopite tudi v našo podporno organizacijo S. D. P. Z."

Ustanovili smo društvo meseca januarja 1913 in ga priključili k S. D. P. Z.

Rojaki, zdaj imate lepo priliko vpisati se k društvu, ki vam je v veliko pomoč v slučaju nesreče ali bolezni.

Pozdravljam vse razredno zavedne čitatelje lista Proletarec!

S. K.

Clinton, Ind.

Clinton je lepo, prijazno mesto. Vsakdo se ga lahko hitro privadi. Steje približno 1000 prebivalcev. Od teh je kakih 200 Slovencev in precejšnje število Hrvatov. Kar je Slovencev, imajo skoro vsi svoje hiše. Najemina, oziroma sploh vse je tu tako drago, da bi skoro ne verjel, ako ne bi skusil. Slovenci se še precej dobro razumemo med seboj. Nekaj jih je še takih, ki verjamejo, da sv. Miklavž nosi, pa bo tudi tem prišel čas, ko se bodo spreobrnil, kakor se bosta morala tudi Kranjska Janeza No. 1 in No. 2 in veliko podobnih.

Okrog mesta Clinton je kakih 20 premoženikov, v katerih delajo nekateri vsak dan, drugi pa le 2—3 "šhte" na teden.

Zaslužek je bolj slab, — oziroma, kakor ima kdo prostor.

Nikomur ne svetujem hoditi sem za delom, ker se težko dobi — pa še to slabo.

Vročina je tu jako huda. Tu nimamo visokih hiš, da bi mogli o prostem času leči v senco za veliko hišo. Imamo le nizke hiše, a teh veliko. Pa še vedno kaka nova kar čez dan zraste.

V bližini Clintona je ena kolonija precej visoko na griču. Tam tako pritiska sonce, da so se začele žene že poslavljati od mož in hodijo v bližino našega mesta, da bi se ohladile!

Pozdrav vsem zavednim delavcem, tebi Proletarec pa mnogo novih naročnikov!

B. L.

De Pue, Ill.

Kaj ne, čudno se vam zdi, ko vidite tudi iz te male naselbine v našem pravem delavskem listu glas o prebujni našega slovenskega delavstva! Tu imamo samo eno tovarno rudotopilnico M. P. Z. družbe, v kateri se dela večina po 12 ur na dan. Radi tega je tudi bilo vse tako mirno do sedaj, saj kapitalisti že poskrbe za uboga delavca, da nima časa premišljevat svojega položaja, v katerega ga je pahnil požrešni moloh, — nikdar siti kapitalizem. Toda — ko je vreča enkrat polna, se mora odpre, da ne gre po tleh.

Tako so pričeli misliti tudi naši delavci, kako si morejo pomagati. Sprevideli so, da tako kot dosedaj, ne more iti več naprej. Vedno — vsak dan ti kažejo več dela, vsak dan je več priganjačev.

Res, obupen je položaj neorganiziranega delavca, ki ni drugo, kakor slepo orodje kapitalizma. Ta ga uporablja do zadnje moči. No, — potem pa pojdi in pogini ali živi, kakor ti drago. — Jaz nimam več profita od tebe. — Tako se je godilo, se godi in se bo godilo, ako se delavstvo ne prebudi iz spanja, v katerega so nas zazibali že v nežni mladosti kapitalisti in njih pobožni slugi — Janezi.

Tudi pri nas smo torej začeli misliti, čitati napredne liste, knjige, poslušati govore. Čuli smo tudi sodr. Edbin Kristana, ki nikakor ne gre kranjskemu Janezu iz glave, a tudi nam ne, ker smo sedaj, t. j. 6. aprila 1913. ustanovili soc. klub št. 106 in ga priključili k S. S. Z. v Chicagi, Ill. Res, začetek je povsod težak. Tako je bilo tudi pri nas. Pomen socializma je bil vsaj nekaterim znač, ali kako pričeti s klubom? S politično stranko se še nismo pečali, vsaj složno ne, a posameznik pa malo, ali nič ne velja. No, dobili smo potrebna navodila. Prijeli smo se plemenitega dela z veseljem, kar želim, da bi bilo tudi v naprej vedno tako. Kakor rečeno — naša naselbina je majhna, skoraj nova, pa večina napredna, — vsaj na jeziku, ako ne dejansko, kar se bo pa izkazalo sčasoma.

Ne mislite pa, da bom samo o napredku govoril. Tukaj smo pač šele začeli; ako bomo tudi držali, pove bodočnost. Da bi pa zopet zaspali, upam, ne bo šlo, ker imamo tu že toliko odločnih mož, da je klubu zagotovljen obstanek.

So pa tudi med našimi rojaki nekateri še v temi. Ako jim kaj pripoveduješ o našem težavnem boju za naš obstanek, ti vsak potrdi, da v taki draginji ni mogoče živeti.

A, — ko omeniš, kje imamo pot do rešitve iz modernega suženjstva in to — v socializmu — ho, potem si pa že brezverec. Strah ima, ko te z daleka vidi. No, pa

recimo s Kristom: "Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo."

Ker pride navadno za vsakega človeka enkrat pomlad, v kateri začne misliti, se nadejam, da tudi Depivčane enkrat dohili ali počaka, kar se bo tudi zgodilo.

Ko smo ustanovili soc. klub, so nekateri prav čudno gledali, poslušali kaj bo sedaj, kaj to pomeni. Se bo li začela sedaj revolucija z noži in samokresi v rokah? No, ja, saj tako piše gospod Janez Makako de Afinja in kar "gasput" rečejo ali zapisajo je resnica, ker se vsak dan v Bogom pogovarjajo.

Pa zopet se jim je čudno zdelo — saj ni bilo in ne bo nič hudega, ker je vse mirno in tiho. Samo vsak mesec pridejo skup. Kaj imajo, ne vemo. Samo Bog nas varuj kaj hudega. — Tako in podobno so se tolažili in potolažili ter zopet brez skrbi spali.

Čudijo se še, da se upamo pokazati v javnosti in nas imenujejo predržneži.

Res smo predržneži, pa se bomo in nič ne pomagaj, ako si v temi glave razbijate.

13. julija smo napravili izlet k sodrugu Jos. Urbanču.

Tu je prijazna farma, komaj 10 minut oddaljena od vasi.

Udeležba ravno ni bila velika, pa toliko bolj vse složno in veselo — brez vsakega krucifiksanja in in prehude krvi, — znakov rimske vzgoje. Tudi dohodki so nam povoljno izpali. Zato se zahvaljujem vsem sodrugom, rojakom in rojakinjam za obisk in vam ključem:

"Stopite v naše vrste, ker v slogi je moč!"

S socialističnim pozdravom

Jos. Omerza,

tajnik kluba.

(Op. ur.: O klubovi seji moramo izpustiti, ker je zdaj že zamujemo.)

Superior, Wyo.

Dne 22. t. m. se je sklicala skupna, izvanredna seja štirih lokalnih društev in sicer št. 83. J. S. K. Jednote, št. 134. S.N.P.J., št. 62. Pri seji se je predlagala združitve Jednot in Zvez. Predlog je bil enoglasno sprejet od vseh članov zgoraj omenjenih društev. Predlagalo se je tudi, naj se bolniška podpora poviša, a posmrtnina zniža. Veliko je namreč Slovencev in Slovanov in tudi ostalih Slovanov ki pravijo: "Kaj hočem v društvu, ko je premala bolniška podpora", in pa: "Kaj je treba meni toliko denarja — po smrti!"

Kaj je pa še vzrok temu, da toliko lokalnih društev oslabi? Glejte, veliko je slovenskih naselbin ki so sprva velike — potem se pa ljudje razidejo po drugih krajih. Najprej ustanove vse polno podpornih društev različnih Jednot in Zvez — čez eno leto pa morebiti vseh članov od vseh društev ni zadosti niti za eno lokalno društvo več. Ako bi se združile vse Jednote in Zveze v eno samo organizacijo, bi ne propadlo toliko lokalnih društev.

Predlagalo se je nadalje, naj b' se vse verske stvari odstranile od Jednot in Zvez.

Za verske stvari so tu cerkve za politične pa politični klubi in organizacije. Tudi ta predlog je bil sprejet enoglasno. Zatorej — bratje in sestre raznih Jednot in Zvez, — naprej za združitve, ker le v združenju je moč.

Iz več slovenskih naselbin se je že pisalo o združenju Jednot in Zvez. Večji del se je pisalo samc za združitve svobodomiselnih Jednot in Zvez, mi pa mislimo, zakaj bi se tudi druge Jednote in Zveze ne združile, ki niso bile ustanovljene na svobodomiselni podlagi? Pomisliti je treba, da je pri teh Jednotah in Zvezah tudi ogromno število članic in članov, ki spadajo tudi v dosti Jednot in Zv., ki so na svobodomiselni podlagi! Zato bi bilo najboljšje, da se združimo vsi v eno organizacijo in ne glejmo o na vero in politiko. (Op. ur.: Treba je preštudirati pravila raznih Jednot in Zvez — je li to sploh mogoče storiti in če in kako se da jo pravila preurediti.)

Bodimo si bratje in sestre — vsi enaki, kar se tiče društvenih stvari. Vsa bi moral tudi delati kar največ mogoče v prid slovenskim društvom. Ako imaš prijatelja, ki ni še pri nobenem podp. društvu, mu razloži in povej, kako dobro je biti v podp. društvu in služaju bolezni ali smrti.

Ako bi se hotele združiti vse Jednote in Zveze v eno organizacijo, naj bi se kaj več napravilo na sestanku leta 1914. Tu se zberejo vsi glavni uradniki in delegatje. Tudi — če bi se sklopile vse Jednote in zveze v eno samo, naj bi se volili glavni uradniki vsaka tri leta. Za glasovanje pri volitvah naj bi se dalo vedno vsaj toliko časa na razpolago, da more vsak član voliti.

Stavljeni predlog, da se da vse to v več slovenskih listov, je bil enoglasno sprejet.

Nato se je seja zaključila. Andrej Keržnik, m. p. preds. Lov. Zaje, m. p. zapisnikar.

Za ponesrečenega rojaka Anton Lenček-a, so darovali sledeči rojaki:

Po eden dolar: Iv. Kozlevčar I. Sušteršič, T. Vidmar, Fr. Urbas

Po 50 centov: A. Rugelj, M. Valentinčič, G. Jerman, M. Bedene, I. Zagorec, I. Petje, I. Jeran I. Šabic, T. Žavbi, I. Ogrinc, I. Urbas, I. Psic, Fr. Debelak, T. Osredkar, L. Bartolj, Fr. Žavbi Iv. Zadnik.

Po 35 centov: Fr. Egert. Po 30 centov: Iv. Tolar, I. Smole.

Po 25 centov: Iv. Kajževič, Fr. Sladič, Fr. Mauc, Jos. Okrošek Iv. Kopitnik, A. Prijatelj, M. Zidar, I. Terček, Iv. Prine, Fr. Jakše, L. Smole, T. Smole, Fr. Legar, Fr. Leben, Iv. Kristof Sr. Sladič, A. Sladič, Iv. Petek, S. Markovič, Jos. Gospodarič, Neimeunov, I. Strukelj, M. Slak, A. Jerman, I. Drmaš, I. Ljubeček, K. Strmole, M. Kraine, L. Grbec, M. Hič, Fr. Mežnar, I. Papler, I. Jeran, G. Bakota, T. Holjavec, S. Balstel, I. Zupan, M. Pirnat, L. Zibert, M. Govekar, Fr. Kozole, L. Grabnar, Fr. Zakrajšek, Jos. Slapšak, Iv. Rugelj, M. Jevševar, I. Černe, F. Kaferle, M. Perol, Jos. Zore.

Po 20 centov: Jos. Grahar. Po 15 centov: Ig. Zakrajšek Po 10 centov: Ig. Klobus, L. Zaman.

Skupaj nabrano \$26.50. Ladislav Benedek, Iv. Kozlevčar, nabiralec.

Za slovensko knjižnico v Chicagi so podarili doslej:

Joe Zaverčnik, ml. 12 knjig. Gospa Jakov Stonič-eva in gospiča Rose Stonič 16 knjig. Pekojni sodrug Mike Kulovic 3 knjige.

Sodrug Frank Petrich 5 knjig in sicer: 1.) Constitution of the United States and the Declaration of Independence" v nemškem, francoskem in angleškem jeziku. 2.) Zabavna knjižnica XVII. zv. 3.) Spomini, 4.) The Open Road, 5.) Emile Zola "Die Abende von Medau.

Gospod Frank Stonič 2 knjigi, vsako s 3 zvezki in sicer: 1.) Hawthorne's "History of the United States" 3 zvezki. 2.) The American Business Manual" 3 zvezki.

Iskrena hvala za vse novo podarjene knjige.

Želeti je, da se najde med rojaki še kaj več požrtvovalnih oseb, ki bi darovale knjige, katerih ne rabijo več — naši knjižnici. Ta je namreč šele v začetku svojega razvoja. Dosedaj imamo 71 knjig. Med njimi je nekaj knjig najboljših slovenskih pisateljev.

Rojaki, ki radi čitate podučne in zabavne knjige, oglasite se, kajti mnogo knjig leži v knjižnici neizposojenih. Knjige se izposojujejo redno vsaki dan od 8 dop. — 6. zv. v središču in sobotah — 9ih zv. (izvzemši 4. sobote v mesecu); ob nedeljah pa od 9ih—11ih dop.

Članarine se plača 15c mesečno. Ves denar je namenjen nabavi novih knjig.

Rojaki, zdramite se in skrbite, da se naša knjižnica razširi in utrdi nam samim v korist.

Naslov knjižnice je 4006 W. 31. Street.

Kdor hoče darovati kako knjigo, je lahko odda tudi v National Printing, 2146 Blue Island Ave.

Knjižničar.

Smithton, Pa.

Jos. Radišek nam piše v daljšem dopisu o aferi Erjavca. Radi pomankanja prostora objavimo danes samo tole:

Rojaki, treba nam bo denarja za advokata, ki bo storil vse potrebne korake. Vsa stvar je kvitna še toliko bolj, ko ni imel Erjavca slovenskega tolmača. Imel je le nekega ruskega žida, ki ni Erjavca razumel.

To mi je sam pripovedoval v zaporu. Rojaki, državljani, zberimo se po večjih slovenskih naselbinah in pošljimo eno prošnjo (peticijo) na guvernerja John Tenerja v Harrisburg in eno na okrožnega državnega pravdnika (District attorney) in gotovo mu bo dovoljena nova obravnava, da ohranimo mladega 21letnega Erjavca pred gotovo smrtjo.

Vsi doneski naj se pošljejo na sledeči naslov:

Frank Matko, Keystone Hotel, Greensburg, Pa. J. Radišek.

Stranka

Aurora, Minn.

Članom Jugoslov. soc. kluba št. 54 se naznanja, da se vnaprej vrše mesečne seje vsako drugo in zadnjo nedeljo v mesecu, točno ob 2 uri popoldne v finski delavski dvorani. Člani, obiskujte redno klubove seje! Vse one, kateri mislijo pristopiti v našo organizacijo, opozarjamo, da čimprej isto store.

S socialističnim pozdravom J. B. Mihelič, Box 251.

Panama, Ill.

V soboto, 9. avgusta t. l. priredi S. S. P. Z. št. 68. skupno s "Forresta of America" veliko, vrtno veselico.

Vabijo se vsa bližnja društva in klubi! Za sveže pivo in dober prigrizek po preskrbljeno.

Odbor.

Polletni izvještaj J. S. Soc. Udruga izveštaj broj 9.

Prenos iz leta 1912.....\$115.74 Dohodki zadnjih 6 mes... 340.57

Skupno\$456.31 Stroški zadnjih 6 mesecev 419.22

Ostane v blagajni.... 37.09 Klub šteje 40 stalnih, aktivnih in 20 podpornih članov.

Pristopili so 4 novi člani in eden je prestopil iz Chicaga. Za delom je odšlo 7 članov, suspendiranih je 6 članov, izstopila sta 2 člana.

Shodov in predavanj je bilo v zadnjih 6 mesecih 8, članskih in odborovih sej 27.

Klub je priredil dve veliki zabavi, tri sodružne večere in "Proslavo prvega majnika". Osem konferenc je bilo za diskuzijo.

Člani so dolžni na članskih prispevkih \$38. 85.

1. julija je imel naš klub: Državljanov Z. D.16 unijskih članov10 Na "R. stražo" je naročenih 40 Na N. Glas" je naročenih.... 20 Na Proletarca je naročenih.... 6 Na polletni seji, 18. julija t. l. je bil izvoljen sledeči novi odbor za drugo polovico leta:

Tajnik in računovodja sodrug Thos. Stepich, organizator sodr. N. Hinich, blagajnik sodr. Leo Broun, perovodja (zapisnikar) sodr. Pet. Radulovich.

Upravni odbor: Chas. Shroedl, Joe Pristav, F. Piláček.

Nadzorni odbor: Ch. Elias, M. Holding in sodruginja Mary Košček.

Arhivar je sodrug Drg. Hartsehich. Central. Comitee delg. sta N. Hinich in St. Hajpek. Sodr. pozdr! Za soc. Thos. Stepich, tajnik.

APEL.

Kakor je razvidno, že iz izveščka seje eksekutive J. S. Z. obstojijo zaključek, da se zbira za bolnega sodr. M. Glumca, ki se nahaja radi svojega zdravstvenega stanja v Californiji, podporni fond.

Sodr. M. Glumac je našim starejšim sodrugom dobro poznan. Vsak od njih ve, da je storil za jugosl. socialist. gibanje v Ameriki mnogo. Zato ga tudi sodrugi v tem bednem stanju, ki mu ga je prizadela vsled napornega dela bolezen, ne smejo pozabiti. Naša socialistična dolžnost nas veže, da mu vsaj delno olajšamo težke ure, ki jih mora prenašati od daljen od svojih sobojevnikov, s katerimi živi v duhu tudi sedaj, ko ga je fizično potrla proletarska bolezen — jetika. — Če bo sodr. Glumac ozdravel, kakor upa, da bo, ne bo imel nihče večje koristi od tega kakor ravno J. S. Z. za katero je delal z vsem svojimi močmi, dokler je bil še zdrav. Zato pa: pomajmo vrlenu sodrugu vsaj toliko, da si bo mogel potem pomagati sam.

Vse svote je pošiljati na tajništvo J. S. Z. 111 N. Market St. Chicaga, Ill.

Eksekutiva J. S. Z.

—Francosko vseučilišče v Jeruzalemu. — Iz Bejruta poročajo: V merodajnih krogih zagotavljajo, da namerava francoska vlada ustanoviti v Jeruzalemu vseučilišče.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA



Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVIČ, box 705, Conemaugh, Pa. Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 91A, West Newton, Pa. Tajnik: ALOJZJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa. Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa. Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 3536 E. 80 St., Cleveland, Ohio.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa. FRAN TOMAZIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., 73. NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill. N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORSEK, 1. porotnik, West Mineral, Kansas, box 211. JAKOB KOČJAN, 2. porotnik, 409 Ohio Street, Johnstown, Pa. ALJOZJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Uradno glasilo: PROLETAREC.

Cenzura društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edmo potom Poštnih; Expressnih; ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ URADA GLAVNEGA TAJNIKA S. D. P. Z.

PREMEMBA PRI KRAJEVNIH DRUŠTVIH V MESECU JUNJU.

PRISTOPILO CLANI-ICE, K DRUŠTVU:

- "Pomočnik", šte. 2.—Jager Ivan, cert. šte. 4024, v prvi oddelek. "Zavedni Slovenci", šte. 4.—Švelc Jakob, cert. šte. 4055, v prvi oddelek. "Avstrija", šte. 5.—Jeler Anton, cert. šte. 4064; Skore Jožef, cert. šte. 4062; Zakšek Ursula, cert. šte. 4063; Brečko Ivan, cert. šte. 4064, vsi v prvi oddelek; Zakšek Ivana, cert. šte. 4065; Zakšek Alojzija, cert. šte. 4066, v otroški oddelek. "Planinski Raj", šte. 8.—Surina Jožef, c. št. 3949; Čargo Alojzij, c. št. 4054, oba v prvi oddelek; Jakov F. Viktor, c. št. 4072, v otr. oddelek. "Večernica", šte. 13.—Kusel Martin, c. št. 4032; Gorenc Martin, c. št. 4033; Penko Jožef, c. št. 4035; Zafuta Ivan, c. št. 4036, vsi v prvi oddelek. "Zvon", šte. 18.—Blažetič Martin, c. št. 4029; Kern Ivan, c. št. 4030; Štrubel Franciška, c. št. 4073, vsi v prvi oddelek. "Združeni Slovenci", šte. 19.—Jakin Olga, c. št. 4057, v prvi oddelek. "Ilirija", šte. 24.—Lončar Julija, c. št. 3948; Prosnik Alojzij, c. št. 4023, oba v prvi oddelek. "Jutrnja Zorja", šte. 29.—Babuš Andrej, c. št. 3964, v prvi oddelek. "Sloga", šte. 31.—Sorson Vincenc, c. št. 4058, v prvi oddelek. "Edinost", šte. 34.—Lavrič Elizabeta, c. št. 4059, v tretji oddelek. "Planinski Raj", šte. 35.—Jevnik Alojzij, c. št. 4044; Mislej Ciril, c. št. 4046; Prudič Ivan, c. št. 4045, vsi v prvi oddelek. "Zdravitelj", šte. 36.—Bezan Stefan, c. št. 4067, v otr. oddelek. "Sokol", šte. 39.—Mežnar Matevž, c. št. 4067, v drugi oddelek. "Orel", šte. 40.—Gaberšek, c. št. 4025, v prvi oddelek. "Jutrnja Zvezda", šte. 41.—Šveček Peter, c. št. 4052; Oblak Ivan, cert. št. 4053, oba v prvi oddelek. "Planinska Vijolica", šte. 53.—Čepirlo Franc, c. št. 3930; Stovanja Jožef, c. št. 3931, oba v prvi oddelek. "Čaven", šte. 57.—Kertel Albert, c. št. 4047; Kertel Helena, c. št. 4047, oba v prvi oddelek. "Rudar", šte. 58.—Traven Ivan, c. št. 4060, v prvi oddelek. "Napredni Slovenci", šte. 61.—Kuzma Ivan, c. št. 4070, v prvi oddelek. "Sokol", šte. 62.—Marija Srpar, c. št. 4041; Travnikar Ivana, c. št. 4042, oba v prvi oddelek. "Narodna Sloga", šte. 67.—Jankel Anton, c. št. 3994, v prvi oddelek. "Balkan", šte. 69.—Witmar Marija, c. št. 4043, v prvi oddelek. "Delavec Naprej", šte. 71.—Šivec Jožef, c. št. 4050; Papotnik Anton, c. št. 4051, oba v prvi oddelek; Mazi Anton, c. št. 4049, v otr. oddelek. "Pod Triglavom", šte. 73.—Petrovič Anton, c. št. 4058, v prvi oddelek.

PRESTOPILO CLANI-ICE.

- Alojzij Krašna, c. št. 66 od dr. št. 11 k dr. št. 3; Biber Ivan od dr. št. 6 k dr. št. 3; Kolenec Franc, c. št. 1603; Kolenec Jožef, c. št. 1604, od dr. št. 42 k dr. št. 18; Hafner Franc, c. št. 2406, od dr. št. 25 k dr. št. 19; Stefančič Ivan, c. št. 2422, od dr. št. 7 k dr. št. 26; Omežec Franc, c. št. 3005, od dr. št. 40 k dr. št. 43; Avses Florijan, c. št. 295, od dr. št. 10 k dr. št. 34; Konec Ferdinand, c. št. 592, od dr. št. 30 k dr. št. 50; Pichelj Ivan, c. št. 1747, od dr. št. 28 k dr. št. 51.

SUSPENDIRANI CLANI-ICE OD DRUŠTVA:

- "Boritelj", šte. 1.—Siromahi Mihael, c. št. 3815; Siromahi Marija, c. št. 3852. "Pomočnik", šte. 2.—Kovačič Franc, c. št. 56; Kakenberger Ivan, c. št. 53; Klepej Avgust, c. št. 162; Kukučnik Alojzij, c. št. 281; Planinc Ivan, c. št. 1188; Plantarič Ivan, c. št. 61; Gačner Ivan, c. št. 3818; Gomilar Ivan, c. št. 3209. "Zaveznik", šte. 3.—Meze Andrej, c. št. 1118. "Avstrija", šte. 5.—Turk Franc, c. št. 63; Debevc, c. št. 2040. "Edinost", šte. 7.—Tivar Franc, c. št. 2604. "Planinski Raj", šte. 8.—Košir Jožef, c. št. 217. Jasna Poljana, šte. 10.—Orešek Ivan, c. št. 2150. "Zarja Svobode", šte. 11.—Osaben Anton, c. št. 1199; Suhar Josip, c. št. 3125. "Večernica", šte. 13.—Pažul Stefan, c. št. 3307. "Moj Dom", šte. 14.—Stulec Jožef, c. št. 2369. "Zvon", šte. 18.—Zolner Egidij, c. št. 1983. "Združeni Slovenci", šte. 19.—Jakopin Alojzij, c. št. 1581; Sprug Ivan, c. št. 2953. "Nada", šte. 20.—Jenovič Ivan, c. št. 3645. "Sokol", šte. 21.—Burgar Karol, c. št. 191. "Od Boja Dlo Zmaga", šte. 22.—Miler Andrej, c. št. 3558; Aršur Ignac, c. št. 929; Marinčič Ivan, c. št. 2061. "Slovenski Bratje", šte. 23.—Cvetan Franc, c. št. 1621; Govekar Matevž, c. št. 2153; Novak Ivan, c. št. 2661; Cvetan Josip, c. št. 3682; Cvetan Jakob, c. št. 3678; Janc Franc, c. št. 3738. "Delavec", šte. 25.—Majdič Martin, c. št. 778; Jeme Ivan, c. št. 2469. "Trpin", šte. 30.—Parketj Ignac, c. št. 3083. "Sloga", šte. 31.—Lenarčič Martin, c. št. 1819. "Ljubljana", šte. 37.—Gragišar, c. št. 2288. "Dobri Bratje", šte. 38.—Lavička Karol, c. št. 1900; Zajec Franc, c. št. 3002. "Slovenska Zastava", šte. 33.—Lah Silvester, c. št. 1940; Klemenčič Jožef, c. št. 2269; Cerar Franc, c. št. 3505; Dremelj Anton, c. št. 1037. "Mladi Slovenci", šte. 42.—Jurman Andrej, c. št. 3199. "Mili Dom", šte. 45.—Sokač Ivan, c. št. 1673. "Clevelandke Slovenci", šte. 49.—Prhne Marija, c. št. 2077; Blatnik Marija, c. št. 2161; Hribar Marija, c. št. 2278; Turk Marija, c. št. 2514; Epič Jozefa, c. št. 2628; Gregorič Terezija, c. št. 3696; Vitigaj Antonija, c. št. 2908. "Delavec", šte. 51.—Pesičar, c. št. 1802. "Planinska Vijolica", šte. 53.—Poročko Ivan, c. št. 3247; Bašković Anton, c. št. 3632. "Karl Učakar", šte. 54.—Felic Ivan, c. št. 2300; Ziljčić Anton, c. št. 2291; Kuhar Ivan, c. št. 2829; Veselič Ivan, c. št. 3101; Sever Alojzij, c. št. 3649. "Sokol", šte. 62.—Dimnik Marija, c. št. 3438; Kavšek Marija, c. št. 3013; Prasnakar Marija, c. št. 3016; Zele Terezija, c. št. 2794; Gorenje Ana, c. št. 3016; Smok Marija, c. št. 2805. "Bratoljub", šte. 64.—Hribčnik Jožef, c. št. 3148; Pfeifer Ivan, c. št. 3294. "Narodna Sloga", šte. 67.—Grudr Orijan, c. št. 3751. "Blakan", šte. 69.—Grgorina Mirko, c. št. 3586.

ČRTANI CLANI-ICE IZ DRUŠTVA:

- Številka 3.—Šuštaršič Mavžež, c. št. 2484; Ižev 11.—Marko Rozman, c. št. 2173; šte. 14.—Briški Martin, c. št. 2021; Martičič Matija, cert. št. 2751; šte. 15.—Supak Rajmon, c. št. 1813; šte. 16.—Andrej Palčič, c. št. 422; šte. 20.—Gore Jožef, c. št. 2880; šte. 23.—Skube Alojzij, c. št. 1649; Franuš Josip, c. št. 2490; Kopriva Franc, c. št. 3093; Stražar Franc, c. št. 3282; šte. 28.—Tusek Alojzij, c. št. 3456; šte. 26.—Simlovič Pavel, c. št. 3282; šte. 31.—Šajn Valentin, c. št. 936; Logar Ivan, c. št. 1583; šte. 39.—Jurajčič Mihael, c. št. 3743; šte. 42.—Žitnik Jožef, c. št. 1797; šte. 44.—Petek Ivan, c. št. 1817; šte. 45.—Lokač Josip, c. št. 2482; Lokač Rudolf, c. št. 2163; 2483; šte. 49.—Plut Helena, c. št. 3311; Mavsar Katarina, c. št. 2238; šte. 53.—Predanič Martin, c. št. 3624; Žnidarič Matija, c. št. 2238; Baštija Josip, c. št. 2237; šte. 56.—Hrovat Robert, c. št. 3297; šte. 61.—Smiljanec Rado, c. št. 3515; šte. 62.—Karnuc Marija, c. št. 2796; Šitine Ana, cert. šte. 3967.

ZOPET SPREJETI CLANI-ICE V DRUŠTVO:

- Številka 1.—Fink Franc, c. št. 12; Perko Franc, c. št. 29; Groznik Anton, c. št. 1825; Pap Tomaž, c. št. 11826; Vindič Jurij, c. št. 2678; Klančar Jurij, c. št. 3068; Perko Ivana, c. št. 2523; Vindič Marija, c. št. 2679; šte. 2.—Gomilar Ivan, c. št. 329; šte. 5.—Zemljak Ivan, c. št. 167; šte. 7.—Klobučar Ivan, c. št. 3009; šte. 11.—Seman Josip, c. št. 1418; Hribljan Andrej, c. št. 651; šte. 20.—Ustar Ivan, c. št. 2451; šte. 22.—Hribar Ivan, c. št. 2418; šte. 23.—Bratanič, c. št. 1684; Korlec Ivan, c. št. 2155; Lenček, c. št. 2430; Boštjančič Franc, c. št. 2984; Bošič Ivan, c. št. 2986; Boštjančič Ivan, c. št. 3089; Černe Anton, c. št. 3151; Fortuna Franc, c. št. 3149; Zidar Matevž, c. št. 3152; Urbas Franc, c. št. 1052; šte. 27.—Plestenjak Franc, c. št. 2607; šte. 40.—Kranjc Jakob, c. št. 1369; Zelinger Josip, c. št. 3661; šte. 49.—Urige Alojzija, c. št. 3698; Oblak Neža, c. št. 3495; Dovi Franciška, c. št. 3500; Papež Marija, c. št. 3499; Oblak Lucija, c. št. 3501; Mangus Marija, c. št. 3496; Pakišek Ursula, c. 3085; Kastelec Ivana, c. št. 2512; Marinčič Marija, c. št. 3432; Tekavič Franciška, c. št. 2166; Kastelec Franciška, c. št. 2167; Miklavčič Franciška, c. št. 2091; Prdun Franciška, c. 2857; šte. 61.—Katežič Pajo, c. št. 3064; Lazič Stefan, c. št. 3277; šte. 62.—Černe Franciška, c. št. 2803; Pikaš Marija, c. št. 2806; Šega Marija, c. št. 2810; Zagar Neža, c. št. 3207; šte. 63.—Lahajner Ivana, cert. šte. 3225.

ODSTOPILO CLANI-ICE OD DRUŠTVA:

- šte. 16.—Winkler Tomaž, c. št. 2280; Winkler Luka, c. št. 413; šte. 17.—Gršel Anton, c. št. 440; šte. 47.—Dollnar, c. št. 1852; šte. 57.—Ček Josip, c. št. 3527; Černigoj Alojzij, c. št. 3525.

KRAJEVNIM DRUŠTVOM, OZIROMA ČLANOM IN URADNIKOM V BLAGOHOOTNO UPOŠTEVANJE!

Zadnje čase je dospelo v glavni urad vse polno pritožb in prošelj, zaradi prikrajšane ali celo odklonjene bolniške podpore, vzroke pa ni iskati v glavnem uradu, ker tam niso povzročeni, pač pa je nastala pri nekaterih društvih in članih taka malomarnost, da se mnogim ne zdi vredno naznaniti se bolnikom, ko pa odzdravi, hoče na vsak način imeti podporo, češ, saj sem i jaz plačeval vedno vse prispevke za društvo in zvezo. Res je, toda tudi glavni odborniki plačujejo asecment, in kljub temu sta tajnik in blagajnik pod varščino, vsak za \$10,000, beri deset tisoč dolarjev, to se pravi, ravnati se moramo vsi po pravilih. Ni dovolj, da se plača asecment in gre, treba je pogledati sem pa tja v pravila, kar je sicer dolžnost vsakega člana. Posebno važna točka je glede bolniške. Uradno spričevalo mora dospeti v glavni urad najkasneje v petnajstih dneh. Bolnik se mora ravnati natančno po pravilih in predpisih zdravnikov. Strogo je prepovedano vsako najmanjše delo, izvzemši varstvo otrok, ali v slučaju nesreče, obiskovati javne lokale je po pravilih prepovedano. Naj se omenim nekaj, na kar naj bodo pozorni vsi člani in uradniki. Bolniške nakaznice so zadnji čas prišlo tako pomankljivo izpolnjene od strani bolniških obiskovalcev, da se sploh ne ve, ali je bil bolnik kaj obiskovan ali ne. Vnaprej prosim, da bude za vse prav, naj društveni uradniki in člani spojnoljivo svoje dolžnosti in nič ne bodemo imeli neprikl in noben bolnik ne bude izgubil podpore. Na nobeno nakaznico se vnaprej ne bude nakazala podpora, ako ne bude pravilno izpolnjena, ali ako ne bude bolnik zadostno obiskovan. Vsakega bolnika se mora obiskovati najmanj dvakrat na teden.

Vsa društva so naprosena, da pošiljajo sedaj mesečno poročilo blagajnikovo, istotako naravnost na blagajnika, mesečno poročilo za tajnika je ravno isto kot prej. Denar naj se pošilja na tajnika in prosji se ne pošiljati privatnih čekov, kajti po pravilih sme tajnik sprejeti le Bank Draft, P. O. Money Order in Express Money Order.

Kakor hitro dospelo pravila iz tiskarne, jih takoj razpošljem. Zadnji teden so nam bile posle nekatere tiskovine, danes so dospelo v urad, v par dnevih dobe vsa društva vse potrebno, katera imajo zaostala naročila.

Vsi uradniki društve so naproseni, da pošiljejo nemudoma polne naslove vseh uradnikov in kedaj društvo zboruje, to je za ista društva, ki imajo pomankljive naslove in ki še niso poslala poročila, kedaj društvo zboruje. Zaradi odposiljanja čekov morajo biti naslovi blagajnikov krajevni društev v glasilu. Z braskim pozdravom!

ALOJZ BAVDEK, tajnik S. D. P. Z.

KRATEK PREGLED PROMETA S. D. P. Z. od 1. maja do 30. junija 1913.

Table with financial data: Dohodki: Dne 30. aprila je bilo (oz. bi moralo biti) čistega preostanka \$17,718.85. Vseh dohodkov je bilo od 1. maja do 30. junija kot sledi: Blagajnik prejel \$7,920.75; Tajnik prejel 867.80; 1. porotnik za društvo št. 21. 63.50; Skupaj \$8,852.05. 2 čeka pristeta dohodkom, katera sta bila uničena v znesku 38.00; Skupaj \$26,608.90. Izdatki: Skupnih izdatkom od 1. maja do 30. junija je bilo \$10,155.15. Toraj čistega preostanka 30. junija \$16,453.15. Prišteti se ima še: nevrnjeni čeki \$2,171.88; neporabljeni ročna blagajna tajnika 5.23; Skupaj \$18,630.86.

Gornjo vsoto je prejel novi odbor S. D. P. Z. kot sledi:

Table with financial data: Bivši blagajnik oddal bančno knjigo obrestne vloge \$13,280.07; Bivši blagajnik oddal bančno knjigo tekoče (ček.) vloge 3,733.86; Bivši blagajnik oddal bančno vlogo, kar prejel v juniju 867.80; Bivši tajnik oddal v gotovini neporabljeno ročno blagajno 5.23; 1. porotnik Ivan Goršek oddal za društvo šte. 21 63.50; Bivši blagajnik oddal ček društva št. 45 45.00; Bivši blagajnik doplačal primanklaj 635.49; Skupaj \$18,630.86.

OPOMBA:—Natančno poslovanje med krajevnimi društvi in zvezo bude razvidno iz štirimestnega računa, kateri bude zaključen 31. avgusta t. l.

Frank Pavlovič, predsednik, Louis Bavdek, tajnik.

Jos. Žele, blagajnik, William Sitter, 1. nadzornik, Frank Tomažič, 2. nadzornik, Niek Povše, 3. nadzornik.

Glasilo hrvatskih socialistov je "Radnička Straža" 1830 S. Centre ave.; srbskih sodrugov pa "Narodni Glas", 2318 Clybourn Ave., Chicago. Prvi stane \$2, drugi pa \$1 za celo leto.

A. A. B.:

O LEPOTI ČLOVEŠKEGA TELES.

Pierre Louys, ta moderni Helen, toži po dobi, katero nazivljamo antično življenje, dobi, ko se je smela človeška nagota, ta najpopolnejša oblika katero moremo spoznati in zapopasti, razodeti v telesu posvečene kurtizane, vpričo dvajset tisoč romarjev, ki so stali na evezliškem obrežju.

Vam se zdi to danes nekam nerazumljivo. In ni čuda: preteklo je od tedaj devetnajst stoletij. Devetnajst "barbarskih, hinavskih in nelepih stoletij."

Kršćanstvo je zastupilo antičnega človeka. Pognalo ga je v mračne podzemse katacombe kjer je s spokornim plaščem kralj svoje pregrešno telo.

In še vedno kroži isto solnce nad zemljo, rodi isto življenje, obispelje svet z isto lepoto in istim razkošjem. Poln lepote je svet.

Človek pa v temni ječi lastne omejenosti.

Koliko časa bo to še trajalo?

Sociologi verjamejo v napredek. Napredek že imamo, če vzamemo, da smo napravili korak od opice do človeka. A zgodovina, ki obsega lepo dobo šestdesetih stoletij, ne ve o napredku mnogo povedati. Pač se iz nje norčuje in Pierre Louys zna navesti kot moderno pridobitev edino le — cigareto. Kaže nam pa zgodovina da se dobe manjajo, da se vračajo. In če je smoter življenja in našega kulturnega dela sreča posameznika, kakor tudi človega človeštva, katero pa nam daje edinolno popolnoma harmonizirano osebnost, stojimo danes zelo nizko kljub ogromnim produktom naših duševnih sil, katere je porodil čas in neprestano delovanje. In le malo jih je, ki so v tem kaos zbrali raztresene ude svoje duše spojili jih v harmonično celoto katerim vse to vrvenje, ta slabotna bol in nizko veselje ničesar ne more, in ki z olimpskim obličjem gledajo v te nizave, uživaje le samega sebe, svojo lastno umerjenost in popolnost, umotvor, umetnik in gledalec ob enem, živa in popolna lepota, edino ona brezmejnja in večna.

Srednji vek je stal v znamenju križa. German, krščanski barbar je obvladal okcident, Terme Caracalle in Dioeletiana so razpadle; gotska katedrala pa je segala visoko v nebo, in nje oblaki so objemali večni polmrak.

Ko si je pa človek renesance spet zaželel helenskega solnea, je zapel prelepo pesem o življenju. In Leonardo ni slikal ne mučnikov in ne križa več; slikal je

Janeza Krstnika, ki je tak, da se o njem niti dobro ne ve, ali ni to morda Bacchus.

Bil je to prepod poganstva njegove morale in kulture; zopet vrhunce v zgodovini človeštva. In ko je to šlo dalje, je moralo stopati navzdol, po onem čudnem naravnem zakonu, katerega dokaz je zgodovina.

A danes, hvala bogu, pelje naša pot spet navzgor. Krščanstvo, ta veliki sovražnik življenja umira. Nova, od vere neodvisna morala bo porodila novo kulturo. Morala, ki bo poslušala samo glas lastne notranjosti in se ne brigala za nobena božja razodetja, morala, ki bo naravna, praktična, izvedljiva, ki bo zaupala življenju kakala nam pot do sreče. In nas, ki smo produkt socialnega življenja, vodi tja ena sama pot — kultura.

Antični človek, ki je imel to moralo, je imel tudi kulturo. Mi, ki imamo krščanstvo, je nimamo. Čemu bi tudi bila kristjanu! Ne vidi de zemlje, njega pogled je obrnjen v večnost.

Vse to pa, kar je kulturnega v dobah krščanstva, je delo satana, duha nezadovoljnosti, katerega sreča edino na onem svetu ne zadovoljuje. Krščanska kultura je sad greha. In cerkev se ž njo nima ponošati, ker je antikulturno krščanstvo ni provzročilo, pač poto, kar je bilo v njej nekrščanskega.

A življenske sile človeka vendar le ni mogla ukrotiti.

Tako je čas porodil renesanco — njeno silno kulturo. In ničesar ni kar bi slednje značilo nego smisel, katero ima za človeško telo, ta simbol življenja, njegovega bogastva in lepote. Antičnemu človeku je bil to pravi kult in renesanca je človeka odkrila. Poganstva njena duša se je zopet sprijaznila z življenjem in v umetnosti donajala svoj tribut. Nise zastoj vsi umetniki te dobe sezali po motivih kakor na pr. Adam in Eva, a le zato, da bi pokazal idealni fizični tip moškega in ženske, takšne, kakršne je porodil novi čas.

Začeli so negovati telesno lepoto, pisati o njej in jo opevati. A ne dolgo.

Zadnje stoletje se je pa začelo pripravljati na zopet boljko bodočnost, katere basis bo širša, dočela nova in brezobzirna napram vsem preživelim življenskim oblikam. Obrnili smo se zopet k življenju, začeli iskati sreče na zemlji. Sreča je še vedno ostala ona magična beseda, okrog katere se suče življenje, a suče se drugače. Znanost nam je razsvetlila perspektivo toliko poti, da jih posameznik ne more pregledati; a tč vemo: vse vodijo v isti smeri, kot bi bila ena sama pot, in ta pot drži navzgor.

In v tej luči se nam je pokazala vsa realnost življenja. Začeli smo skrbeti za vsakdanje življenje, za zdravje, za higijeno. Imamo telovadbo, imamo najrazličnejše športe. Hočemo zraka in solnea, hočemo zdravja in veselja!

Da, neko veselje do življenja se je lotilo modernega človeka. Odpri se se mu oči in spoznal je kakšno vrednost v življenju da ima lepota, in kako lep da je on sam — človek.

Pravi lepi predmet v naravi je pravzaprav le človek. Človek ima v sebi, v svoji notranjosti ves vir lepote. Elementi naprave so samo tedaj lepi, če na kakšen način izražajo človeka. Človek torej ni samo slučajno najljepši predmet v naravi, kajti estetične oblike niso tiste, kar ga dela lepega ampak on je, ki pretvarja estetične oblike v lepoto.

In zato, ker bistvo lepote obstaja v neposrednem izražanju duševne vsebine, ne more, kar se tega tiče, nič prekašati človeka.

Vsem estetičnim elementom v naravi manjka to, da niso sami na sebi prikazni duha, da ne izražajo njegovega delovanja, pač pa postanejo to tedaj, če subjekt sam položi vanje svojo dušo, jih tako rekoč oživi.

Samo tam, kjer prikazen ni samo simbol duha, ampak sta obr v najtesnejši zvezi med seboj tam, kjer se je duh objektiviral kjer je postalo telo njegovo orodje, tam smemo govoriti o polni lepoti v naravi — in to je predvsem pri človeškem telesu.

V njem šele duh spozna, da ekzistira. In fantazija je podvržena

ravno istim postavam, katere so iz tega telesa napravile orodje duši. Te postave čutimo mi v sebi, čutimo, čemu da imamo te ali one ude, čemu da nam je zdrave. In ta čut, katerega imamo za naše lastno telo, je podlaga vsemu delovanju, katero gre tu-le naši fantaziji.

Misli se po navadi, da lepota človeškega telesa obstaja v neki določeni pravilnosti oblik in linij. Temu ni tako: strogo vzete je vsako človeško telo že samo na sebi estetično, to še posebno takrat, ko izvršuje kako naravne gibanje, ko se njegova duša razedene na obrazu.

Ta resnica je moderni umetnosti razširila delokrog čez celo nepregledno polje človeškega življenja. Kakor si na pr. pesništvo ne izbira več svojih junakov samo med ljudmi, ki žive v idealnih razmerah, — enostransko idealiziranimi potezami, temveč je stopilo na realna tla modernega življenja, tako je storila tudi umetnost v drugih svojih panogah, ki kot taka ilustrira pravzaprav to, kar je zgoraj navedeno.

Gledati človeka ki stoji, hodi teka ali nosi, je že estetičen užitek. Ali ko neposredno izraža svoje duševno življenje s tem, da išče nekaj z očmi, da posluša, ali da misli, opazuje, kaže ali ukazuje vabi in ljubi.

To so tudi po navadi motivi, iz katerih črpa plastika, ki se bavi izključno le s človeškim, k večjemu še z živalskim telesom.

Že žival je namreč estetična prikazen. Ima dušo — narava je nima. (Pisatelj misli mrtvo, nečutečo materijo. — O tem se ni veda čisto na jasnem. Op. ur.) Toda kje se da žival le primerjati s človekom! Glavo, ki neposredno izraža našo notranjost nosimo na najvišjem mestu telesa, ona je krona cele postave. Pri živali pa visi navadno navzdol in nje posamezni deli nam karaktirizirajo bitje nižje vrste: čelo ni dovolj izraženo, sploh ne samostojno in očesi sta navadno na različnih straneh, ne moreta fiksirati in imata tako na sebi nekaj praznega in ločenega; gobec — kar je prav karakteristično — je pomaknjen naprej.

A poglejte človeka! Poznate morda kak objekt v naravi, v katerem bi bilo združenih toliko barve, ki kar zaigrajo in zažare, barve, ki gar zaigrajo in zažare, če jih objame svetloba, dajejo dovolj jasno občutiti ono bujno življenje, ki se pretaka pod bledikasto barvo kože po celem našem organizmu.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lestnik in uredništvo:

Slovenska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, 1.00 za pol leta; Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workers' Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske organizacije Jugosl. socialistične Zveze v Ameriki.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising Rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

KDO JE KRIV?

Glasilo srbskega poslanca so-druga Kaelerovića, "Radnik" v Kragujevcu, objavlja članek pod naslovom "Kdo je kriv?" ki kaže, da so socialisti po vsej Srbiji enega mnenja o vojni in da se to mnenje korenito razlikuje od mnenja šovinistov, ki ga kratkovidni oboževalci zmage vsiljujejo tudi Slovence. Tukaj slikajo stvari tako, kakor da je ves srbski narod vnet za vojno. Po "Radničkih Novinah" smo že pokazali, da to ni res. "Radnik" podaja enak dokaz. In Kragujevac je socialističen okraj; dolga lega ga že zastopa jo socialisti v skupščini, kljub nedemokratski volilni pravic. "Radnik" izraža torej mnenje vsekakor več vredno od nazorov gospodov Pašića in Putnika, Petra in Aleksandra.

Članek se glasi:

Tudi divje zverine imajo milost napram svoji žrtvi. Ali balkanski oblastniki nimajo niti malo milosti do balkanskih narodov, ko so jih mogli pahniti v sedanjo bolgarsko-srbsko-grško vojno. Še se niso posušili potoki dragocene krvi, še ni pozabljena neizmerno gorje vojne s Turčijo, še ni ta vojna niti redno dovršena, in glej, že so oblastniki zopet začeli drugo morilno, krvavo, iztrebljavno vojno. In to vojno vodijo med sabo zavezniki, ki so se bili najšče združili, da bi pognali z Evrope skupnega sovražnika balkanskih narodov in kulturnega in gospodarskega napredka — Turčije.

V devetih mesecih so balkanski narodi tretjič pognani v klanje, zdaj še krvavejšo in strašnejšo. Pa čemu sedanja vojna med Bolgari, Srbi in Grki? Kakšen cilj naj doseže ta vojna? Kdo so krivci sedanje strahovite, krvave vojne?

Srbi in Grki tožijo Bolgare, da so oni izzvali vojno, češ da hočejo Bolgari vzeti njihove zemlje in narode, Bolgari pa tožijo Srbe in Grke, češ da hočejo porabiti bolgarsko zemljo in bolgarski narod. Medtem pa ni izmed teh treh držav nobena sama zase kriva. Vse tri so enako krive sedanje vojne. Treba je malo resneje pogledati stvar, pa se bo vsakdo prepričal, da je tako.

Spor se suče okrog razdelitve Makedonije in Makedonev, in zaradi tega se zdaj vodi vojna. Vsaka teh treh držav zahteva zase čim večji del Srbski, bolgarski in grški vladodržci: Dinastije, kapitalizem in vladajoči krogi zahtevajo čim več makedonskega ozemlja in čim več Makedonev. Ali pa imajo pravico, da ravnaajo tako, da trgajo to deželo in ta narod?

Mi pravimo, da nimajo te pravice. Da nimajo pravice do te delitve ne Srbi, ne Bolgari, ne Grki, to so sami priznali; javno so priznali, da predstavlja Makedonija v narodnem pogledu mešani. Kajti v Makedoniji žive Srbi, Bolgari, Grki, Turki, Cincari, Arnavti in Kucovlahi. Vsi so tako, tako pomešani, da se jim ne more najti krstno ime. In zdaj hočejo Srbi, Bolgari in Grki za vsako ceno razdeliti ta mešani narod med seboj. Čim pa se vprašanje tako postavi, mora priti do spora, ker se ne moreje sporazumeti o razdelitvi, o plenu. In vojna je prišla.

Tukaj je treba iskati krivca sedanje vojne. Krivi so torej enako Srbi in Bolgari in Grki. Do spo-

ra in do vojne ne bi prišlo, da niso vsi trije hoteli deliti nekaj, kar je tuje. Do vojne ne bi bilo prišlo, če bi bile balkanske države dejale: Naj pripade Makedonija Makedonec. Ko so kršćanske države na Balkanu začele vojno s Turčijo, so izjavljale, da vodijo vojno za osvoboditev Makedonije in balkanskih narodov iz turškega, fevdalnega, narodnega in političnega suženjstva. Če je pa taka, zakaj niso pustile, da si uredi Makedonec sami svoje državo in si določi usodo. Ker se ni zgodilo tako, imajo danes najodurnejšo vojno zgodovine, imamo zversko medsebojno klanje balkanskih narodov, klanje ki zapusti strahne, uničujoče posledice za dolgo vrsto let na Balkanu. Kajti niti balkanski narodi, niti Makedonec ne bodo imeli od te vojne koristi v nobenem pogledu, temveč samo neizmerno škodo.

Ne srbski, ne bolgarski, ne grški narod, če bi jih bili vprašali, se ne bi bili klali med seboj, ker ne bi bila njih sreča in blaginja od te vojne niti za las večja.

Ta vojna je uprizorjena enostavno zaradi muh in objesti balkanskih oblastnikov: Dinastij, kraljev, kapitalistov, koristolovcev, ki hočejo v narodni krvi in nad trupli narodov dobiti čim več tuje zemlje in novih podložnikov. Mi v Srbiji pozivamo na odgovornost srbske vladodržce: Radikalno vladno in vse buržvazne stranke, ki žele zaradi interesov dinastij in kapitalističnih grabežljivcev razdeliti Makedonije, in so zaradi tega gonili v to bratomorno vojno. Da je Bolgarska prva začela z vojno, le povečava njeno odgovornost in za to naj bolgarski narod obračuna z bolgarski oblastniki. Mi hočemo pojasniti stvar, ko je treba pokazati pravega krivca. To je tembolj treba naglašati, ker bi srbski vladodržci, ki nosijo svojo odgovornost za to vojno pred očmi srbskega naroda, radi prevalili vso krivico na Bolgarsko, kakor da ni Srbija nič kriva.

Ali tako ne pojde. Tudi Srbija nosi za to vojno svoj del odgovornosti. Srbski narod mora za to neizmerno prelito kri in za te ogromne nesreče poklicati srbske oblastnike na odgovornost. Mi ne bomo mirovali, dokler ne vstane ves narod in obsodi one, ki ga tako brezvestno ugonabljaajo.

KOSTI JUNAKOV — GNOJILO.

Mesto Gdansko na zapadnem Prusku je bilo ob Napoleonovih časih dvakrat prizorišče krvavih bojov. Leta 1806 so oblegali Francozje to mesto, branilo so je pa Prusje in Rusi in leta 1813, ko so bili Francozje branitelji, a zavezniški napadaleci. Mnogo, na tisoče vojakov je obležalo obakrat mrtvih in v mestu in okolici je grob teh junakov do današnjih dni. Utrdno zidovje so deloma podrli že pred leti, letos pa je mestni magistrat kupil od države še ostalo zidovje, da ga podere, prav v spomin stoletnice junakov, ki so s krvjo in smrtjo osvobodili domovino. Sedaj podirajo zid in prikopali so seveda tudi do okostnjakov onih, ki so padli leta 1806, in 1813. Silne množine je teh kosti, a magistrat nima toliko spoštovanja do braniteljev domovine, da bi napravil običajen grob, kjer bi jih zakopal. Kupčija nad vse. Zene in otroci pobirajo z dovoljenjem magistrata te kosti in jih prodajajo po 1 K 68 vinarjev (34c) stot trgovcem, ki prihajajo z vozovi na prostor, kjer podirajo zidovje in da ne zadene kupčije nobena zamuda, pripeljejo tudi tehtnico s seboj. To gre zdaj že teden za tednom, stot za stotom kosti junakov so že odpeljali v tvornico za umetna gnojila. Socialistični list v Gdanskem je takoj, ko se je pričela ta ostudna kupčija, pončil mestne očete, kaj da je pieteta in povedal tudi gošpodom, da mrtvaške kosti niso kupčijski predmet. Tudi na nevarnosti je opozoril magistrat, ker kaj lahko bi se zgodilo, da se zvali zemeljska plast na otroke, ki pobirajo kosti. Tudi so morda med razvalinami še nerazstreljene patroni ali druge eksplozivne snovi in zgodila bi se lahko nesreča, enaka oni pri podiranju utrdb v Kraljevu. Ali protest socialističnega lista je zaman. Dan z dnem prihaja na stotine otrok, ki pobirajo zemeljske ostanke svojih pradedov in junakov iz le-

ta 1806 in 1813 in voz za vozom odproče obložen s človeškimi kostmi in tvornice za gnojila.

STRANKARSKO DELO.

Dasiravno slovensko meščanstvo kaj rado smeši socialistično gibanje, je vendar resnica, da se je socializem zadnja leta med Slovenci zelo širil. Naraslo je številno pristašev stranke, razvijati se je začelo časopisje in tisk splošnih strank in našla pot v razne kraje, ki so ji bili doslej zaprti. Še večje veljave pa je dejstvo, da se je razumevanje socializma precej poglobilo in da so se marsikateri pojmi razbistrili.

S tem pa so se tudi okrepele želje po večjih in vidnejših uspehih stranke, po njenem hitrejšem naraščanju, po dosegih večjega stvarnega vpliva. Kajti vse dosejanje pridobitve še izdalec niso tako velike, da bi zadostovale. Prav mnogo je treba še le doseči preden bode stranka tako močna kakor bi morala biti po številu slovenskih delavcev. In vsi njeni pristaši žele, da bi kmalu dosegla tako stopnjo.

A ta želja je večinoma teoretična. Povedati je treba jasno, da švedno primanjkuje delavnosti. Menda je to splošen slovenski greh. Kar imamo zgodovine, vsa nam priča, da je bilo skoraj vedno tako: razven reformacije in kmetskega punta je najti prav malo izjem. Tako je bilo in je tudi pri meščanskih strankah in sam pri klerikalcih je včasih malo drugače, to pa zato, ker po semeniških sistematično vzgajajo agitatorje, ker imajo propagatorja takorekoč v vsaki vasi in ker jim, na primer na Kranjskem, razne pravice neizmerno olajšujejo boj s takimi svobodami ne more nihče prirediti zborovanj, kakor se na Kranjskem prirejajo politične priredbe; tako ne more nihče vplivati na ljudi, kakor se tu hipnotizira v spovednicah in ob božinskih posteljah.

Odtod prihaja, da slišimo iz Kranjske in tudi v Ameriki iz mnogih krajev tako pogostoma pritožbo: "Ako bi vedeli, kakor pri nas klerikalci agitirajo!" In ker klerikalci agitirajo, mislijo drugi, da ni druge pomoči, kakor zdvojno zlesti za peč, pa se tam razjokati, ker nihče klerikalcem ne prepove agitacije.

To je huda bolezen. Ozdraviti je pa le ne bode mogoče, tlakler ne bodo drugi imeli toliko in še nekoliko več poguma, kakor ga imajo klerikalci. Tisti, ki se jokaljo, se vrte v stalnem krogu: Klerikalci agitirajo, zato imajo vpliv in moč, in ker imajo moč, lahko agitirajo, kakor hočejo. In če se bodo ljudje samo jokali, ostane to na vse večne čase tako.

Največja nesreča ne tiči v tem da klerikalci agitirajo, ampak v tem, da drugi ne agitirajo. Res da je zlorabljanje prižnice in iz povednice v politične namenih odurno; neokusno je, ako se kak škof v "pastirskem listu" zaletava v neklerikalne časopise in v predavanja. Ako bi imeli tisti, ki se imenujejo kristjane, kaj več verskega čustva, bi se sami uprli politiziranju v cerkvi, ki jo taka agitacija samo skruni. Ali ako cerkveni glavarji sami ne spoznajo, v kakšno luč se postavljajo, tem, pa ne razumejo, da jim bodo to bolj škodovali, kakor koristilo, tedaj se tudi nam ni treba preveč razburjati.

Več delati je treba. Čim hujski je nasprotiški pritisk, tem več je treba delati. Dokler ne bode dela, tudi ne bode uspeha; brez boja ne bode zmage in ne bode pravice. Dela je pri nas premalo, ker je preveč slovenskega navdušenja, tistega navdušenja, ki se bije po prsih, ki deklamira, ki gori kakor živ plamen, ki pa ni nič drugega, kakor slama. In povsod ostajajo kupčki pepela. Kaj svetijo se oči našim navdušenim ljudem, ako zasačijo kje žnanega socialističnega agitatorja, pa mu lahko razgreti pripovedujejo, da so tudi "rdeči", pa mu razlagajo vse teorije, pa se zapreduje v visoko politiko, pa začno ugibati kako še bode, kadar... itd. Niti trenotek jim ne pride na misel kako je škoda časa. A ne spomni se tudi tega ne, da so drugod v njihovi delavnici, v njihovi hiši in povsod ljudje, ki bi bili takega pouka zelo potrebni.

Tak prijatelj nam zaključil svoje predavanje navadno z besedami: "Če bi bili vsi taki, kakršni sem jaz!" A če bi bili vsi taki, bi bila prav slaba, kajti, tedaj bi ne pridobili niti enega indiferentnega moža, ne prepričali bi niti eno dušo na leto. Ako bi bil mož res tako rdeč, kakor je, bi agitiral tam, kjer je agitacije treba in se ne bi ustrašil zaprek, ne bi vrgel puške v žito, ako ga težko misleči tovariši ne bi takoj razumeali, ako bi gnali svojo, ne oziraje se na njegove dokaze. Naj je še Bog česti dni ustvarjal svet, pa bi človek nezavedne ljudi prepričal kar čez noč! Ali kapljica, ki vztrajno pada, izdolbe kamen. Vztrajnega dela je torej treba.

A tudi čvrsto delo je malo vredno, ako se dela tjavendan. Vsako delo mora imeti smoter in zmisel. To pride posebno v poštev, kjer ne dela samo posameznik. Tu mora biti delo organizirano. Prvi pogoj, da se kaj doseže v politiki in v stranki, je organizacija. Zato ne zasluži nobene pozornosti tisu ki se baha s svojim socializmom pa ni niti sam organiziran.

Tudi strankini interesi zahtevajo razdeljeno delo, kajti samc tedaj je laiko sistematično. Zato je začetek vsakega dela pristop k organizaciji. Tu ne velja noben izgovor. Organizirati se, potem pa po navodilih organizacije organizirati druge, to je edini recept, s katerim se lahko kaj doseže. Vse drugo je prazno.

RAZREDNO PRAVO V DELAVNI POGODBI.

(Iz Avstrije.)

Meščanska pravna znanost razume dandanes pod delavno pogodbo popolnoma prost dogovor med delodajalcem in delojemalcem. Meščanski liberalizem pristiševa popolno svobodo takozvane delavne pogodbe z velikim ponosom svojim največjim uspehom, ki so šele povzročili zmago nad stariim fevdalnim gosposkim pravom in priznanje svobodne, enako-pravne osebnosti delavca. Teoretično se to meščanski demokrati sicer ne more oprekati, kakor marsikateri drugi uspeh ne in iz stališča meščanskega prava je svoboda in enakopravnost delojemalca zajamčena v delavni pogodbi. Da pa so gospodarska dejstva v življenju močnejša kot vsa teoretična pravna načela ni nikjer postalo tako jasno, kakor ravnetam, kjer gre za vprašanja takozvane delavskega prava.

Delavna pogodba, ki se jo dandanes sklepa po redu zasebno kapitalističnega meščanskega dela, nima na sebi ničesar, kar bi jo moglo pokazati kot svobodno dogovor dveh kontrahentov, ki sklepata pogodbo. Seveda se oba kontrahenta, delodajalec in delojemalec znajeta na trgu kot navidezno popolnoma svobodna posestnika blaga, izmed katerih ima eden sirovine in denar, drugi pa svoj delavno moč. V resnici pa je stvar taka, kakor jo je Marks opisal: "Za izpremembo denarja in kapitala mora posestnik denarja najti svobodnega delavca na blagovnem trgu, svobodnega v dvojnem pomenu, namreč, da kot svobodna oseba razpolaga s svojo delavno močjo kot svojim blagom in da na drugi strani nima drugega blaga na prodaj, da je prost vseh za uresničenje svoje delavne sile potrebnih stvari." Ta čudna svoboda na sili delavca, dr sklepa pogodbo pod vsemi pogoji, ker drugače bi ne vedel kaj početi s svojo delavno silo. Vsa njegova svoboda obstoji v tem, da sicer lahko menja "svojejo gospodarja", delodajalec, ali neizogibno mora zopet sprejeti pogoje drugega podjetnika, to je: prodati mora svojo delovno silo pod železnim pritiskom zakona ponudbe in vprašanja. To je "svoboda v delavni pogodbi", ki jo je Marx najbolje označil, ko je pisal: "Nekdanji posestnik denarja koraka naprej kot kapitalist, posestnik delavne sile mu pa siedi kot svobodni delavec; prvi zadovoljno se muzajoč, drugi pa plah z nevoljo, kakor tisti, ki nese svojo lastno kožo na trg in nima pričakovati drugega, kot strojitve."

Če torej na splošno delavna pogodba v kapitalističnem redu ne more biti svobodna in se sklepa v gospodarskem nasilnem položaju, bi moralo to čisto gospodarsko dejstvo zadostovati kot dokaz za

za močno otežkočeno stališče delavca. Pravica, ki pritiče delavcu po delavnem razmerju, je stvar, ki jo je zelo težko najti in ki se jo mora šele povsod iskati. Nima moč eneotnega delavskega prava; da se ga določi, je treba poiskati razna pravna okrožja, kakor na primer državljansko pravo in obrtni red. Potem je delavne pogodbe iskati na polju zasebnega prava, to se pravi, država prepušti dogovor in določitev pogojev, pod katerimi se izvrši prodaja delavne sile, zasebnemu dogovoru delojemalca in delodajaleca. Za vzdržanje te pogodbe in ravnanje po njej so v smislu obrtnega reda merodajni nazori državljanskega prava. Delodajalec jamči potem, — če se ne drži pogodbe ali če drugače prečasno razveljavi v zakonu normirane pogoje — za škodo, ki jo vsled tega trpi delojemalec. Drugače pa stoji stvar, če delojemalec krši pogodbo. V smislu večina obrtnih redov jamči ne le za škodo, ki jo vsled tega trpi delodajalec, temveč se ga vrhutega za kršenje pogodbe še lahko kaznuje.

To nečuvno določbo, ki se še nahaja tudi v novodobnem delavskem pravu v Avstriji, bi se imel sedaj potem sklepa avstrijski parlamenta odpraviti. Gosposka zornica, ki se ji je predložilo sklep zbornice za odpravo kaznivost kršenja pogodbe, se temu sklepu ni pridružila. Branila se je dovoliti, da bi se vsaj v tem oziru vpostavilo formalno ravnopravnost delavca s podjetnikom. Odklonil ni sklep gosposke zbornice je klasičen primer, kako težko je v te deželi izvojevati najmanjši socialno političen napredek. Določba kaznivosti kršenja pogodbe od strani delavca je tako enostranska da si je niti meščanski poslanec ne upajo več vzdrževati, ker tvori še del predmarčni fevdalni pravice. Do srede 19. stoletja je bilo avstrijsko delavsko pravo stvar policije, ki je imela nadzorovati celovitost in red pri delavstvu, ki se ga je smatralo kot tlačana. Da se dandanes, ko je takozvana delavna pogodba omejena na zasebno pravo, država še vedno vmešana s svojo policijsko oblastjo v zasebno pravno razmerje in di izvaja kazensko oblast v korist podjetnika, je anakronizem naj hujske vrste in je še kos preostanka starega suženjstva v moderni pravni državi.

Čese sedaj kršćanski knezi in grofje, škofje in nadškofje avstrijske gosp. zbornice odklanjajo reforme socialne zakonodaje, ji značilno tudi v drugem oziru. Bil so časi, ko se je v Avstriji kršćansko visoko plemstvo zanimalo za socialne reforme. To pa seveda zato, da klerikalizem izrabi delavstvo v svoje namene kot kozl proti liberalni buržvaziji. Sedaj pa, ko kršćansko visoko plemstvo skupno z liberalno buržvazijo izkorišča delavno silo, noče gospodariti socialnih reformah ničesar slišati. Delavstvo pa vedno jasneje spoznava, da se ne sme prepustiti varanju in da mora vsak odpru gosporu tudi proti najmanjšemu socialnemu napredu samo premagati!

STAVKOVNO ZAVAROVANJE PODJETNIKOV.

Tudi podjetniške organizacije prihajajo čimdalje bolj k prepričanju, da njih organizatorične naprave ne zadostujejo za njih delavstvu sovražne namere. Socialna skladba podjetnikov je ravnatoko različna kakor ona delavcev. Nahaja se mnogo bogatih podjetnikov pa tudi prav revnih, ravno tako kakor boljše situirani delavci in delavci, ki žive takorekoč iz roke v usta.

Kar je primoralo delavske organizacije, da so si ustvarile bojni sklad, sili tudi podjetnike, da si zbirajo sredstva za dobo boja, iz katerih izplačujejo podpore, da bojevnike dalje časa ohranijo sposobne za boi.

V raznih deželah so si podjetniške organizacije že ustvarile stavkovno zavarovalni sklad in zlasti v Nemčiji je ta naprava precej dobro izvedena. Pa tudi v Avstriji podjetniki že več let marljivo proučujejo uvedbo stavkovnega zavarovanja. To proučevanje je sedaj dovelo do praktične izvedbe. Sicer so podjetniške organizacije že več let sem svojim članom izplačevale podpo-

re ob času stavke ali izpora, vendar pa v tem še ni bilo nobenega določnega sistema, ker je manjkalo trdne podlage. Da se odpravi ta pogrteček, je zveza avstrijskih industrialcev ustanovila stavkovno obrambno zvezo. Ustanovni občni zbor te zveze se je vršil 1. marca t. l. Meščansko časopisje poroča o njen sledede:

"V soboto predpoldne je bil v slavnostni dvorani industrijskega doma ustanovni občni zbor obrambne zveze združenih avstrijskih industrialcev. Predsednik komercialni svetnik Henrik Vetter je v daljšem govoru povdajal namen te nove zveze, ki obstoji v tem, da se posledice ustavljanja dela ublaži za delodajalec in da se nje članom nudi materialno pomoč v slučajih stavke, in to po pravih novo ustanovljene zveze. Pa tudi izven stavke naj se nudi varstvo in podpora podjetnikom ki imajo spore z delavstvom in vsled tega trpe posredno ali neposredno škodo. Nova zveza je prvi poskus oživotvorenja večje institucije v to vrsto no nemškem vzorcu. Predsednik Vetter je izrazil uoanje, da se bi ta zveza čimprej uspešno razvijala in da ji bodo sledile tudi druge strokovne in teritorialne industrijske organizacije ter za svoje člane oživotvorile enake naprave. Če se to čimprej zgodi, se bo moglo storiti nadaljne korake in te zveze združiti v glavno središče organizacije industrijskih delodajalcev v skupno celoto in v njej ustvariti vzajemno zavarovalno mesto. Številno obiskano zborovanje, ki se se ga vdeležili industrialci iz raznih delov monarhije, se je predlogu predsednika soglasno izrekló za ustanovitev zveze, kar se je izvršilo na podlagi oblastveno dovoljenih pravil."

Po nepotrebnem bi trtili čas če bi hoteli razmotrivati ali se bo novo ustanovljena stavkovna obrambna zveza obnesla in ali se bo hitro ali počasi razvijala. Kot strokovno organizirani morajo avstrijski delavci enostavno računati z danimi dejstvi. Potreba obstoji za podjetnike in to je merodajno. Čakati, če se bo iz stavkovno varstvene zveze podjetnikov kaj razvilo, bi bila napačna taktika in bi se nad strokovnimi organizacijami delavstva kruto maščevalo.

Ne smemo pozabiti, da so si stavbinski podjetniki v Nemčiji po izpору leta 1910 zbirali obrambni sklad v višini dveh milijonov mark. Če je že ves ta denar skupaj, nam ni znano. To pa je tudi za nas brez pomena. Glavna stvar je spoznanje podjetnikov, da brez sredstev ne morejo nič opraviti proti delavskim organizacijam. In ker ima podjetniška organizacija namen s provociranjem velikih bojov razbiti blagajne delavskih organizacij, je samo ob sebi umevno, da bo zbiranje primernega bojnega sklada podjetnikov uspešno. Opozarjati je tudi na dejstvo, da se avstrijski podjetniki že dalje časa posebno marljivo pečajo z ustanovitvijo stavbinske obrtne banke. Le-ta naj bi imela isti namen kakor stavkovno obrambna zveza industrialcev in obrambni sklad stavbinskih delodajalcev v Nemčiji. Stavbinsko obrtna banka pa bi poleg tega, da bi dajala podjetnikom sredstva za boj, imela še namen izvesti ustavljenje dobave gradiva, da bi s tem delavoljnim podjetnikom onemogočila delo ob času gibanja.

Iz tega je razvidno, da so podjetniki naklonjeni stavkovnemu zavarovanju. Spoznali so potrebo bojnega sklada in bodo storili vse v dosego svojega cilja. Izbran naslov za stavkovno zavarovanje je lahko različen in naj se že imenuje obrambna zveza zoper stavke obrambni sklad, stavbinsko obrtna banka ali karkoli, namen je in ostane vedno isti: Organizacije podjetnikov se nepeustano trudijo, da bi nakupile denar in porazile delavstvo.

Te nakane podjetnikov, ki so posvodi jednake, morajo biti za nas nova vspodbuda, da smo na preži in se vemo ravnati.

Stavkovna obrambna zveza industrialcev — je dokaz, da se organizirani podjetniki nepeustano trudijo, da napravijo svoje boje proti delavstvu uspešnejše. Preko takih dejstev smemo preiti brez zanimanja.

Delavci, pazimo in bodimo složni in trdni, če ne, — gorje nam!

Jugoslovanska socijalistična Zveza v Ameriki.

IZSEKUTIVA:

Philip Godina, B. R. Savić, Frank Petrić, Ivan Masten, M. Lučić, Frank Podlipec, M. Polovina, J. Krpan, A. Bajčić, Frank Podboj, M. Vrkljan, Alex Dubravac. **Glavni urednik, gl. tajnik, 111 Market St., Chicago, Ill.**
 Seje eksekutive vsako prvo soboto v mesecu ob 8 uri zvečer.

ODBOR ZA UPRAVO VEZNE TISKARNE
 G. Berger, Jos. Zavertnik ml., B. R. Savić, Frank Podboj, I. Steiner. — Vse informacije o tiskarni daje tajnik tega odbora Jos. Zavertnik ml., 2821 So. 40. Ave., Chicago, Ill.

Glavni urednik, naj se obrnejo na gl. tajnika.

ARKANSAS:
 53. Jenny Lind, Ark.—Jugosl. soc. klub, taj. Frank Porents, R. F. D. 3, Box 147.
 107. Huntington, Ark.—Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Senger, R. F. D. 191.

CALIFORNIA:
 67. Oakland—San Francisco, Cal.—Jugosl.-Soc. Udr., tajnik Tony Lendić, 1739 — 11th St., W. Oakland, Cal.

ILLINOIS:
 Stev. I. Chicago, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Podlipec, 5039 W. 25th Place, Cicero, Ill.
 4. La Salle, Ill.—Jugosl. soc. skupina, tajnik John Rogel, 1037 — 2nd St.
 6. Chicago, Ill.—Jugosl. Soc. Udr., tajnik Blaž Jakopec, 1830 So. Centre Avenue.

20. Chicago, Ill.—Jugosl. soc. udr., taj. Petar Kokotovich, 2318 Clybourn Avenue.
 39. Ogleby, Ill.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Alant, L. Box 173.
 45. Waukegan, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Zakovšek, 427 Belvedere St., organizator J. Petrović. Seje vsake zadnje nedelje v mesecu ob 9 uri dopoldne v dvorani John Strazičarja.

50. Panama, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Joe Parjačić, box 10.
 50. Virden, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Sim. Kandić, Box 631.
 Seje so vsake 2. in 4. nedelje v mesecu ob 8 uri zjutraj v Unions Hall.

56. East St. Louis, Ill.—Jugosl. socialistično udr., tajnik John Badalich, 211 Exchange.
 60. Chicago, Ill.—Jugosl. socialistično udr., tajnik S. Sekulich, 3247 Emerald Ave.

64. Livingstun, Ill.—Jugosl. socialistični klub, tajnik Frank Krek, P. O.
 67. Springfield, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Joe Kampob, 1629 N. 10th St.
 84. Witt, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Tavornik, Box 135.

92. Zeigler, Ill.—Jugosl. soc. udr., tajnik Ad. Lukešič, box 32.
 106. De Pue, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Omerza, Box 651.
 109. Granite City, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Stef. Egedušič, Box 159.
 110. Staunton, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Jak. Končina, Box 658. Organizator Fr. Jerkić.

115. Buckner, Ill.—Andrew Barnich.

INDIANA:
 25. Indianapolis, Ind.—Jugosl. soc. skupina, tajnik John Markich, 731 N. Warman St.

61. Clinton, Ind.—Jugosl. soc. klub, tajnik Victor Zupančič, box 17 R. R.—Organizator L. Prasnikar. Seje so vsako prvo nedeljo ob 5 uri popoldne.
 63. Gary, Ind.—Jugosl. soc. udr., tajnik Ant. Juki, Box 401.

KANSAS:
 30. Breezy Hill, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik M. Smolashnik, Box 61.
 31. West Mineral, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik John Goršek, Box 211, W. Mineral, Kans.—Seje so vsake 2. in 4. nedelje v mesecu ob 2 uri popoldne v E. Mineral, dvorani št. 6.

34. Frontenac, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Thom. Koptič, box 163.
 80. Franklin, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Vogel, Box 35.
 81. Skidmore, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Cemažar, Box 34.
 82. Carona, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Blaž Mezori, Box 162.

MICHIGAN:
 48. Calumet, Mich.—Jugosl. soc. udr., tajnik Jos. Ozanich, 407 1/2—5th St.
 61. Detroit, Mich.—Jugosl. soc. udr., tajnik S. Miroslavjevič, 1208 Rivard St.
 85. Detroit, Mich.—Jugosl. Udr., tajnik M. Jovanovič, 747 Franklin St.
 114. Detroit, Mich.—Jugosl. soc. klub, tajnik Thos. Petrich, 333 Hendrie St.

MINNESOTA:
 22. Chisholm, Minn.—Jugosl. soc. udr., tajnik M. Maurin, box 223.
 54. Aurora, Minn.—Jugosl. soc. klub, tajnik J. G. Mihelich, Box 251.

MISSOURI:
 14. St. Louis, Mo.—Jugosl. soc. udr., tajnik Jos. Filipovich, 1520 Destrahan St.

MONTANA:
 73. Red Lodge, Mont.—Jugosl. soc. klub, tajnik Geo. Forstner, box 615.
 96. Bear Creek, Mont.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Oniček.
 101. E. Helena, Mont.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Prebil, Box 62.
 Seje so vsake 2. v mesecu ob 8 uri zvečer.

111. Butte, Mont.—Jugosl. soc. Udr., tajnik Sim. Fabianić, 88 E. Park St.

OHIO:
 2. Glencoe, O.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Pavel Dolenc, L. Box 43.—Redne mesečne seje so vsake 2. nedelje popol. pri sedr. N. Ziembergerju.
 18. E. Youngstown, O.—Jugosl. soc. udr., taj. Jos. Šestak, box 1218, E. Youngstown, O.

26. Steel, O.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Joe Dernač, Box 26.
 27. Cleveland, O.—Jugosl. soc. skupina, tajnik M. Petrović, 5912 Prosser av. Jos. Rauch, organizator.—Seje so vsake 2. in 4. nedelje v mesecu ob 9 uri dopoldne v Jaites Halli, 6004 St. Clair Ave.

38. East Palestine, O.—Jugosl. soc. skupina, taj. Jak. Istenich, b. 304. Seje so vsake vsako zadnje nedelje ob 2 uri pop. v mesecu pri sedr. Fr. Bogataju. Organizator Frank Hostnik.
 49. Collinwood, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Gus. Kabaj, 1448 E. 36th St., Cleveland, O.

62. Youngstown, O.—Jugosl. soc. klub, taj. Math. Urbas, Box 431, Youngstown, O.; organizator Anton Kikel.
 71. Cleveland, O.—Jugosl. socialistično udr., tajnik S. Špoljarec, 5327 Standard St.

72. Collinwood, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Koželj, 4429 Aspenwalle av.
 76. Euclid, O.—Jugosl. socialistični klub, tajnik John Ulaga, Cut Rd. & Goldard St., organizator Karol Kotnik.
 86. Akron, O.—Jugosl. socialist. udr., tajnik Branko Solić, 117 N. High Street.

89. Lorain, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Geo. Petkovič, 1794 E. 29th St.
 95. Pinedy Fork, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Sedej, P. O.
 113. Bridgeport, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Mart. Škoda, Box 750.

OREGON:
 67. Portland, Ore.—Jugosl. soc. udr., tajnik S. Zlodi, 141 N. 16. St.

PENNSYLVANIA:
 3. N. S. Pittsburgh, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Ferdinand Randa, 722 Emlin Alley.
 5. Conemaugh, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Jack Kocjan, 409 Ohio St., Johnstown, Pa.

10. Forest City, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Rataš, box 106, Vandling, Pa.
 12. E. Pittsburgh, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik Luka Ikić, box 388; John Gražanin, organizator.

15. Egan, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Kvartich, b. 453, Morgan, Pa.
 16. Clairton, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik Miro Zvonar, Blair Sta., B. 155.
 19. Farrell, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik Frank Buyer, 1051 Hamilton av.
 32. West Newton, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Zorko, Box 91a.
 51. Monaca, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik Stef. Pogledič, box 329.
 57. So. Side Pittsburgh, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik M. Z. Mamula, 2620 Sarah St.

63. Herminie, Pa.—Jugosl. socialistični klub, tajnik Frank Rome, Box 10, R. F. D. 3, Irwin, Pa.
 65. Johnstown, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Hribar, 509 Broad St.
 69. Herminie, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ig. Kolar, box 73.

70. Large, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik Nick. Jakrlin, Box 102.
 74. Willock, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Dolinar, L. Box 112, organizator Jack Miklantić, L. Box 3.
 75. Bradnock, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik F. Boravich, 22 — 5th ave.
 77. McKees Rocks, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik Anton Radanovich, 105 Ella St.

78. Ambridge, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik Vid Habivot, Box 552. Seje vsake tretje nedelje v mes. ob 9. dopoldne v prostorih Soc. Ed. Bureau.
 87. Fayette City, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Gartner, b. 378.—Organizator John Baraga. Seje so vsako zadnje nedelje v mesecu.

90. Primrose, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik Pet. Bacher, Box 707.
 93. Brownale, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik F. Verbaš, box 140, Forest City.
 97. Homer City, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik Stevo Janić, Box 421.
 98. Garrett, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Krajič, box 227.
 99. McKees Port, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik J. Bošnjak, 606 Manning Avenue.

100. Ellsworth, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik Jos. Puškarič, box 161, Ellsworth, Pa.

104. Woodlawn, Pa.—Jugosl. soc. udr., tajnik M. Jovanovič, Box 692.
 105. Marianna, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Primožič, Box 213.
 112. Lemont Furnace, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Gregorić, box 51.
 116. Johnstown, Pa.—Frank Volavšek, 409 Ohio St.
 117. Lloydell, Pa.—Anton Strazičar.

WASHINGTON:
 28. Roslyn, Wash.—Jugosl. soc. udr., tajnik John Zobeč, box 19.
 102. Buckley, Wash.—Jugosl. soc. udr., tajnik A. Klenosh, Box 432.

WISCONSIN:
 9. Milwaukee, Wis.—Jugosl. soc. udr., tajnik Thos. Stepič, 456 So. Pierce St.
 11. Kenosha, Wis.—Jugosl. socialistično udr., tajnik M. Udbijaneč, 33 N. Main St. Organizator M. Cubrilo.—Seje so vsako zadnje nedelje v mesecu v na Socialist. gl. stanu.

JAGODE.

Zvonimir Kosem.

I.

Pa je bil moj stric Martinek že v letih, in krivil se mu je hrbet, lasje so mu polagoma siveli in tresle so se mu roke in noge — ali tistega pomladanskega jutra, ko se je v vrisku in smehu kopala v dolini sredi zlatega morja solnčnih žarkov bela Jagnjenica in so širni gozdovi ponosne Jatne z bučnimi pesnimi pozdravljali, je prišel k nam gor na holm tako skake lasje in prožno, tako pomlajenih kretenj, kakor da ima še komaj trideset let. Prišel pa striček v tresprih rok k nam seveda ni; v tresprih levičev je prožil štefan rumene starine, v desnici pa je tiščal — kdo bi se tega ne razveselil! — šopek zrelih, rdečih jagod. Tako je zavil skoraj plešoščih koralkov, radostnih lic in smehljajočih se oči proti naši zeleni utici, kjer nas je zalotil, vse domače skupaj, ravno pri bornem zajtrku; z živahnim zamahom tresočih se rok nas je nenadoma zvonko pozdravil in omahnil nato speče na klop pod košato trto, ki se je spenjala v utici po steni navzgor prav do vrha stropa.

“O, kaj, danes ste pa kasni... Kdaj sem že jaz zajtrkoval!... Pa pogledite, kaj sem prinesel!” In stric je dvignil šopek z rdečimi jagodami visoko v zrak. “Jagode že, stric!... Pa kje ste jih dobili?”

Vsi hkrati smo otroci planili od mize proti stricu, ki se nam je slakdo smehljaj. “Kdo je najbolj priden?” “Jaz!” je vpila Poldi. “Jaz!” je kričala Zinka. “Jaz!” sem prosil jaz. Stric je nagnil šopek nižje. “Nate!... A nikar se trgati za jagode — po bratovsko si jih morate razdeliti...”

Koj smo imeli šopek v svojih rokah, koj smo pričeli z bratovsko delitvijo; in vsakogar izmed nas je prišlo ravno po petero jagod, ki pa niso ostale dolgo časa.

“Pa kje ste jih dobili?” smo izpraševali strica in se gnetli okrog njega.

“Na rebri ob mojem vinogradu”, je povedal striček. “O, še veliko jih je... gladko vse breg je kakor s krvjo poškopljem... toliko je jagod... Čudno, da niso že prej tega zapazili... Pridite danes popoldne k meni, otroci, pa se boste jagod lahko sami pošteno nazobali! Kaj ne, da pridete?”

Seveda ni bil s tem stričevim povabilom nihče bolj zadovoljen kakor mi.

“Pridemo!” smo hiteli in se spravili zopet nazaj k mizi nad koruzne žgance.

Striček je tudi vstal in postavil štefan s starino hrupoma na mizo.

“Na, to je zadnji ostanek starine... kar lepo spravi!” je dejal materi. “Pred tremi meseci sem moral podložiti sod, zdaj se pa tudi to ne izplača več, ker je prazen... Dobro, da trta lepo kaže — bom imel vsaj jeseni sod zopet poln... Zdaj moram pa dol v vas, imam pri Medvedovih nekaj opravka. Adijo!”

Ročno se je zasuknil, zunaj pred utico se je pa še enkrat obrnil:

“Popoldne, otroci!... Nikar pozabiti!”

In odšel je po holmu navzdol v vriskajočo dolino...

II.

Tako prijazen in priljuden je bil dom strica Martinka, da bi čepel človek kar vedno v njegovi mračni sobi na Čelešniku in se razgledoval kar vedno po polikanih stenah in po majhenkih okeneih ter zelenih polkenih, ki so kakor iz daljave smehljaje vabila in mežikala nemirno iz mraka. Od nas do stričevega doma je bilo komaj četr ure hoda. Bil pa je ta stričev dom tih. Vrh položnega, z vinogradom pokritega brega se je šopirila siva, s slamo krita hišica, ki je imela zelo nizek, prijetno mračnat dimnik, iz katerega se je vil mnogokrat pepelnat oblak v

rahlih vijugah proti nebu; pol hišice je služilo za sobo in kuhinjo, pol pa za zidnico, kjer so prežali iz teme trebušni sodovi; ne daleč od hišice se je košatila velika stara tepka, kraj vinograda pa se je grela ozka solnčnata reber. Ej, prijetno je bilo pri stricu Martinku!

Ko smo dospeli tisto popoldne otroci na njegov dom, je striček že sedel na klopi pred hišico in čakal tobak.

“Prav, da niste pozabili!” nas je pozdravil in se dvignil na noge. “Zdaj pa kar hajd nad jagode!... Ali imate s seboj kaj posede?... O, koj, že vidim...”

Ne, prazni pa nismo prišli; Poldi je imela s seboj majhen lonček. Zinka dolg škričelj in jaz prazno cikorojevo škatljo.

Zavili smo od hišice po stezi navzdol in koj smo bili na ozki rebri kraj vinograda. In — o veselja! — vsa rdeča, kakor z gorko, puhtečo krvjo poškopljena, je bila solnčnata reber, polna je bila zrelih jagod, ki so se nam vabeče smehljale.

“Zdaj pa le po njih!” nam je namignil stric, sedel na tla in si podprl glavo z obema tresočima rokama. “Med tem, ko boste brali jagode, vam povem jaz o Zajčevem Blažu, ki mi je hodil grozdje krast...”

Ročno smo pričeli nabirati jagode, stric Martinek je pa pripovedoval:

“Zajčevega Blaža gotovo ne poznate. To je pravi hrast, doma okraj Svibna pod magolniskimi gozdovi. Eh, pa jo le cvrl tudi pred menoj. — Lani je bilo, ravno pred trgatvijo; moj vinograd je bil poln grozdnja, tako, da so se trte kar šibile. Enkrat pa grem na spodnji konec vinograda in vidim, da so trte tam prazne; za par sežnjem na dolgo in na široko nikjer niti enega grozda, gladko vse obrano. — “Nekdo je imel predolge prste”, se domislil. “To bi ga vrgel ob tla, če bi ga dobil v svoje roke!” — Par večerov čakam skrit med trtami tatu; no, koj ni hotel pokazati svojih dolgih prstov; a zadnji dan pred trgatvijo se je vendarle ujel v past. Sedem skrit med trtami in čakam; zame ravno prav, da mesec lepo sveti. Čakam, čakam — nič; mesec se misel vsak čas že skrili za hrbet, ali tatu še vedno od nikoder... Kar se naposled vendar prikaže ontraven vinograd, tam na Hribarjevem travniku, temna človeška postava, ki trobsa na težko, kakor vsi hribovci sploh, semkaj proti bregu. Potuhnem se še bolj v temo in stisnem tesneje cepec v roke, zakaj jeza me je pograbila. Kmalu nato pripata tat v vinograd, prične zobati grozdje in se suče okrog trt tako vajeno, kakor da je doma tukaj. — “Novinec ni, ker ga obrane trte prav nič niso zmotile”, premislil jaz in pridružen sapo v ustih. “Po-ba, kdorkoli si že, magari cesarjev ali papežev, le nikar se nič ne boj, ne boš frnžil več dolgo tok okoli! Ali jo bom pomaknil za teboj, da se boš namah zbosil kakor konj na dirki!” Tedaj se zganejo trte že tik pred menoj, pred menoj zašume listi, in izza njih poka neprevidno s svojo trščato glavo tat, ki ga spoznam za Zajčevega Blaža. Koj pokoncu, cepec v zrak!... cvrla sva preko travnika; tam v Dolinščkovih globeli sem Blaža dohitel, ga vrgel ob tla in mu naložil pošteno merico batin. “Ti presneta strelavka!” sem mu pel črno mašo kakor mrliču. “Zdaj si se prav po krščanskem običaju nazobal obojega, grozdja in batin. — Imaš zadošči?” — In sem ga spustil iz rok; težko in počasi se je skobacal na noge in počasi se je skobacal v noč. Odslej znanprej sem vsaj varen pred tatovi...

Tako je pravil stric in povedal je še marsikaj zanimivega; mi trije smo pa nabirali jagode in poslušali. Polagoma so se naše posede polnile, ali tudi sonce se je polagoma nizalo. Že so se jeli oglašati v vinogradu črički; na smreki pod nami je otožno zažvižgal kôš in zletel nato v dolgem

loku nizko nad trtami v bližnjo hosto.

O mraku je bilo, in tedaj je Poldi nenadoma kriknila: “Moj lonček je poln!”

“Moj škričelj tudi!” je rekla Zinka.

“In moja škalcja ravnotako!” sem se pobahal še jaz.

Ker je bila solnčnata reber do dobra obrana, smo se odpravili nazaj proti hišici. Striček je podaril še vsakteremu izmed nas po eno pomarančo.

“Pa kaj boste naredili z jagodami!” nas je smehljaje vprašal.

“Prodali... koj jutri jih nesem dol v trg.”

Stric se je prijel za čelo.

“Veste kaj, otroci! Gospej graščakinji jih nesite... ta še največ kupuje tako robo in še najbolj pošteno plačuje...”

“Dobro! Pa gospej graščakinji!”

Čez dolgo časa smo se poslovili od dobrega strička in se odpravili proti domu.

Krasna noč se je razpela nad dremajočo domačo zemljo. V srebrni, mehki mesečini so drhtela in valovila za potjo žitna polja, neutrudljivo so čvrčali od vseh strani črički in nas sladko pozdravljali. V zlokobnem obletu je prhutnil nad našimi glavami črn neopir; v bližnjem grmovju je zajokal slavec, ne daleč od njega je zagostolela s plahim glaskom taščica. Po dolini je podil zakasnel voznik konja, pokal z bičem in vriskaje vokal.

III.

Okornih prstov si je snemala obilna, tolstolakta gospa graščakinja z nosa naočnike in si brisala rosne oči.

“In koliko hočete za to?”

S povešenimi glavami smo stali pred njo, kakor pred Bogom vsemogočnim. Govorila je samo Poldi; Zinka in jaz sva molčala in zrla v tla, ker naju je bilo močno stram.

“Kolikor boste dali, bo dobro... Saj veste, čisto revni smo, še za olje nima mama doma... Prosim, če bi hoteli vzeti...”

Gospa je uprla roke ob bok, nagnila glavo in ogledovala s paznim očesom rdeče, okusne jagode. Nenadoma je zmajala nejevoljno z glavo.

“Ali ste vendar sitni!... Kaj pa naj počnem s tem drobižem?! To še črešnje niso... Nesite rajši kam drugam... zalega beraška, da nikdar ne dá miru!”

“Pa pravijo, da kupujete jagode...”

“Kdo to pravi?”

“Ljudje...”

“Kaj še!... Časih sem kupovala, da, ampak zdaj ne več; izpametovala sem se... ljubemu Bogu za to hvala na vekomaj...”

Poldi si je otrla solzo iz oči.

“Samo za zdaj še prosim... da ne bo ravno pot zastoj...”

“Z berači se ne bom prekerala!” jo je zavrnila tedaj gospa osorno. “Če je ljubi Bog naklonil denar meni, je ta denar moj in ne vaš, razumeli?... Ali mislite, da morajo imeti denar vsi ljudje?...”

“Nikakor ne, dragi otroci moji... Je že čisto prav urejeno na tem svetu, da je dvoje vrst ljudi: bogati in revni; kajti če bi dobili revni denar v svoje roke, bi postal osebnost... to je pa grda lastnost. Nikar torej mislite, da je moja dolžnost, pomagati revežem!... Če ste revni, ste pač revni, in če nimate denarja, ga pač nimate.”

Tako je in bo... Lahko greste.”

“Gospa!” je jecljala Poldi.

Meni je silila vsa kri v lica, tresel sem se in oči so se mi orosile, sam nisem dobro vedel, ali od srda, ali od žalosti.

V tem so se odprla vrata na hodnik in prizibala se je drsaje širokoboka kuharica s kavo in s piškoti, zanjo pa čakal, tolstobeder gospod v belem telovniku, dišečo portoriko v ustih. Kuharica je imela vrat razgaljen, debele, mesnate lakti gole in bluzo močno izrezano, tako, da se je le sketaje posvetil prosojni sneg njenih močnih prsi, ki so rahlo sopla. Mimogrede je pomežiknil gospod gospej in odcapljal nato okorno za kuharico skozi druga vrata.

“Ah, naj pa bo!” se je omečila naenkrat gospa. Segla je v žep, dala vsakomur izmed nas po eno srebrno desetico, vzela jagode in odšla težko zibaje tudi sama v sobo...

Zunaj na cesti je solnce toplo sijalo, ali nam trem je bilo do jo-

ka kakor poparjeni smo bili. Ne, kaj takega nismo bili pričakovali nikdar od gospe graščakinje!... Hitro smo šli iz trga, ker je bila pot do vasi še dolga.

Že nismo bili več daleč od doma, ko je Poldi obstala, začela iskati po svojem žepu in naenkrat zazvzdihnila:

“Desetico sem izgubila... Nisem vedela, da ima žep že luknja...”

Kakor da me je vrezal oster nož v srce.

“Desetico, praviš!... Kaj bo pa zdaj? Niti za olje ne bo imela zdaj mama dosti...”

Poldi si je zakrila obraz.

“Pojdimo nazaj in iščimo! Mor-da jo pa le še najdemo!”

“Pojdimo!” sva rekla tudi Zinka in jaz.

Obrnili smo se in šli nazaj proti trgu. Šli smo počasi in omahovaje, preobračali kamne na cesti in brskali z rokami po prahu. Ali izgubljenke nikjer, pa naj smo se še toliko mučili z iskanjem.

Blizu trga smo obstali.

“Je ne bomo našli!” je menila Zinka. “Če je do zdaj nismo, je posej tudi ne bomo...”

Že je podhrtevala Poldi v rahlem joku.

“Res je, nič ni z iskanjem... kar vrnimo se!”

Tudi meni so zalivale solze oči.

“Le potolaži se, Poldi, saj ne bo mama zato nič huda...”

Vračali smo se globoko potrti, Poldi pa je ihtela, ihtela...

— “Čudeži” kirurgije.—Iz Pariza poročajo: Pred kratkim so se sešli na kliniki profesorja Samuele Pozzija učenjaki, člani akademije znanosti in medicinske akademije, zdravniki, dijaki medicinci, da prisostvujejo predavanju “doktorju čudežev”, Aleksiju Carrelu. Dr. Carrel je dejal: Kaj lahko je dandanes izmenjati nogo, roko za zdravejšo roko ali nogo. To je stvar tehnike. Operacije so kar najbolj enostavne in ne zahtevajo drugega nego hladnokrvnost in operacijsko znanje.

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko



Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 14. januarja 1911.

Inkorporirano 26. februarja 1911 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapismikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGAČ JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JOHN ERŽEN, Jenny Lind, Ark., Box 47.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša same eden dolar. Vsi dopisi se naj blagovoljivo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

Četrtni letni račun Avstrijsko-Slovenskega bolniško podpornega društva v Frontenac, Kansas. od 31. marca 1913 do 30. junija 1913.

Kraj društva	DOHODKI										IZDATKI						
	Število družbe	Vstopnine	Mesečne	Zemski	Priloge	Priloge	Priloge	Priloge	Priloge	Priloge	Priloge	Priloge	Priloge	Priloge	Priloge	Priloge	Priloge
Frontenac, Kansas	1	—	484.25	65.75	42.25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chicopee, Kansas	2	—	103.75	16.75	11.75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Newburg, Kansas	3	2.00	115.00	8.25	13.75	.50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mineral, Kansas	4	9.00	494.00	63.50	53.50	.15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Weir, Kansas	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yale, Kansas	6	—	176.25	26.75	20.75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cuzarville, Kansas	7	—	164.25	23.00	20.00	.50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fleming, Kansas	8	1.00	101.25	8.50	12.50	.10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Radley, Kansas	9	5.00	198.75	24.00	23.00	.10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jenny Lind, Ark.	10	—	258.75	31.50	33.25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Breezy Hill, Kansas	11	4.00	401.25	42.50	45.50	.30	.45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oberokee, Kansas	12	2.00	101.25	12.00	4.25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Adamson, Okla.	13	—	147.50	7.25	16.00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maynard, Ohio	14	—	106.25	9.25	14.00	10.00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pittsburg, Kansas	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Franklin, Kansas	16	9.00	253.75	30.50	28.25	26.50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Carney, Iowa	17	—	101.00	10.75	12.75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Winter Quarters, Utah	18	14.00	143.75	7.00	9.75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Black Diamond, Wash.	19	10.00	190.00	7.50	25.25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ely, Minn.	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Witt, Illinois	21	—	63.75	4.00	8.50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Huntington, Ark.	22	—	36.25	2.25	5.00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj			\$3,643.00	\$401.00	\$400.00	\$38.15	\$14.45	\$4,552.80	\$1,900.00	\$3,080.00	\$8.04	\$4,988.04	\$1,508.71	\$475.90	\$1.25	\$149	\$98

Dohodki Centralne uprave.

Gotovine dne 31. marca 1913	\$2,634.41
Krajevna društva poslala	1,868.71
Društ. št. 3. za znake	10.50
Skupaj	\$4,513.62

Izdatki Centralne uprave.

Smrtnina za Konrad Jeglič, član druš. št. 13	\$ 300.00
Smrtnina za Frank Spec, član druš. št. 6	300.00
Smrtnina za Dominik Mott, član druš. št. 15	300.00
Smrtnina za Milan Marcela, član druš. št. 21	300.00
Smrtnina za Frank Taužel, član druš. št. 10	300.00
Smrtnina za Louis Kováč, član druš. št. 4	300.00
Smrtnina za Jacob Zupan, član druš. št. 12	100.00
Društveno glasilo Proletarce	60.00
Primankljaj bolniških podpor	425.90
Tiskovine	11.50
Seja glavnega odbora	15.20
Expres in poština	7.69
Plača gl. predsednika	3.75
Plača gl. tajnika	71.81
Plača gl. blagajnika	12.50
Plača gl. zapisnikarja	1.00
Plača pregledovalca knjig	7.50
Dnevalice in vozni stroški	16.20
Skupaj	\$2,533.05

MARTIN OBERŽAN, gl. predsednik.

JOHN ČERNE, gl. tajnik.

FRANK STARČIČ, gl. blagajnik.

Martin Katzmann,

Glavni nadzorniki: Jakob Cukjati,

Anton Kotzman.

KORUPCIJA IN TRDI ČASI.

Priredil: S. Zabrič.

Kadar srečam delavca ali delavko, govori vedno, da nekaj ni prav! Naj d. lajo težko ali lahko delo; naj delajo z rokami ali z umom, vedo in vemo, da nas je 99%, ki smo proti današnjemu sistemu in današnjim uredbam:

Delavci — delavke! Skrbite leta in leta, da si prihranite par dolarjev; a pride dan, ko zagledate notico na vratih tovarne ali pred vhodom v rudnik, ki vam pove, da so uradniki oz. lastniki zaprli tovarno ali rudokop. Premisli — bodeš li živel s tvojim prihranjenim denarjem? — Ne. — Iskal bodeš drugo delo, ga poskušal dobiti. Misliš pa ne bodeš o vzroku, zakaj so lastniki zaprli tovarne in drugo? Odgovor je lahak: Zato, ker ima ljudstvo več obleke, hrane itd., kakor potrebuje. Zapri so, ker ne morejo drugače narediti profita.

Bossi govori med ljudstvom da je postala denarna kriza, časopisi oznanjujejo zboljšanje v doglednem času, — ti pa veš, da si brez dela in — brez denarja. Časopisi, uradniki in lastniki tovarn rudokopov itd. so zvezani skupaj njih glavna točka je profit — in to jim ga ustvarja.

Eni uvažujejo na drobno avtomatično masinerijo, da s tem odstranijo delavca ali delavko od dela, kar jim tudi nese več profita.

Eni ponarejajo kruh in drugo hrano. Kupujejo hraino, jo s trupom preustroje in jo prodajajo kot sveže meso za vedno višjo ceno. Oni monopolizirajo jajca: oni delajo umetno mleko. Vse — za večjo večjega profita. Ako delaš v inspekciji soli ali v veliki trgovini, se naučiš marsičest. Družba, pri kateri si zaposlen, bode poročala fakt, da je vzpenjača spoznana negotovim. Podjetnik je namreč naznanil basu ali upravniku družbe v privatnem in ne dovolj jasnem pismu, češ — omi — so storili vse, kar je zahtevalo delo. Pozneje se delavec po nesreči v eni takih vzpenjač, preneso ga v kraj ki ga imenujejo bolnišnično. Njegovi družini ni dovoljeno obiskati ga, dokler ni podpisal police, ki je predložena od družbe vzpenjač. Da se je poneščil zato, ker je bil pijan.

Časnikarsko poročilo takih ponesrečencev in kriminalnih izvršit družbe ne vsebuje drugega, kakor perfidno laž. Zakaj je boss pustil delovati negotovo vzpenjačo? Zakaj je podjetnik lagal? Zakaj so poročali časniki neresnične vest? Odgovor daje profit.

Delavec, Ti greš na štrajk z drugimi tovariši — za krajši delavni čas in večjo plačo. Podjetniki bodo ugovarjali, ker večja plača in krajši delavni čas za te, — pomeni manjši profit. Videl bodeš policiste, ki bodo rabili silo, da branijo skebe in lastnino delodajalcev. — Oni te tepejo. — Milen despe, da pomaga razbiti štrajk in Vas pognati iz ozemlja v zapuščeno skalovje, kakor divje zverino. Vojništvo je poklicano, da varuje interese delodajalcev z naročilom, da vam ubrani izvozevati večjo plačo in kapitalistom kopiciti več profita.

Vi čujete pridigarje in verske agente kako uče zadovoljnost

varčnost, gosjodarstvo, poštenost in odkritosrčnost, zato, ker kapitalisti in njih upravniki plačajo njih trud, — in njih zahteva je Bodi pošten, pravičen, delaj za predpostavljene, hrani (ako imaš kaj), bodi zadovoljen, (s tem, kar njim ostane), bodi pokoren in ubogljiv, (ako te oni tepo z bičem jih daj ti s kruhom, ako ga imaš) To so nauki, s katerimi nas pitajo Z njimi nas držijo v verigah suženjstva, ker donajajo njim več profita.

Mnogo časnikov je, ki nikdar ne tiskajo resnice o štrajku. Oni so vedno na strani podjetnikov To pa zato, ker oznanjujejo v njih delodajalec in to oznanilo pomeni dvojni profit.

Kadar ste bolni, — trdijo zdravniki, da vas razumejo ozdraviti — ako to store ali ne. V slučaju da imate vi dovolj denarja, — so vam na razpolago več, kakor je potrebno. Drže vas bolne mesece in mesece — ako ravno je vaša bolezen malenkostna in ozdravljiva v dobi enega tedna. Med časom, ko ste v njihovi oskrbi, govore vedno o dobrih časih, — nabavi novega pohištva itd. To s sredstva, s katerimi vas držijo v postelji, da je daljši — njih račun.

Istotako je tudi s postavo. Redkokdaj, ali nikdar ni v resnično podporo delavskemu razredu ker bi v tem slučaju ne bila podpirana od industrijskih magnatov.

Postava prepoveduje delo mladostnim v premogokopu.

Pa — redko kdaj se obrnete okoli, ne da bi zadeli v otroka — vašega sotrpina. Paziti morate da katerega ne pohodite. Paziti morate pa obenem tudi, da vas ko se vračate trudni iz dela, ne povesi avtomobil, v katerem se vozijo otroci kapitalistov. Natakarkar v revstavaraciji je podučen, da da vam prinese skodelico — tako malo, da jo s težavo odkrijete s prostim očesom.

Prodajalec pomeša razno zrnje v kavo. — Blagajnik izmenjuje vedno z odbitkom. — Sadni trgovalec pomeša slabih jabolk v vrečo kakor hitro vi obrnete glavo. Nemogoče je dobiti ali kupiti stvari ali reči, ne, da bi ne delali komu profita!

Profiti so vzrok siromaštvu. Socializem nas uči, kako to odpraviti. Iz tega je sklepati, da morajo vsi delavci in delavke postati socialisti. Kadar postanejo delavci in delavke politično in industrično organizirani, ne bodo več posamezni individui lastovali tovarn, rudokopov in tako dalje. Oni ne bodo več mogli kupovati naše moči, kakor jo kupujejo zdaj, za manjšo ceno, kakor je vredna reč, ki jo produciram ali naredimo. Mi, organizirani hočemo spraviti tovarne, rudokope, železnice, parobrode, farme itd v skupno last teh, ki delajo v njih in zanje. Mi, organizirani hočemo odstraniti delodajalce in odpraviti sistem profita.

Delavec, sotrpni! Premišljuj, teh par citatov! Kadar jih prečitaš, čitaj jih še enkrat. Ako si lastnik tovarn, rudokopov, železnice, parnikov, zemlje — bodeš ugovarjal socializmu. — Ako se smatraš za inteligentnega delavca ali delavko, pristopi(a) bodeš k socialistični stranki. To je edina stranka na svetu, ki družji delav-

ce, da mislijo, kako odpraviti siromaštvo in sistem profita. To je stranka, ki hoče zagotoviti vsakemu delavcu polno vrednost njegovega produkta.

DELITEV PROFITA.

Delitev profita je stara zvijača, katero so pričeli zopet priporočati med de delavskim ljudstvom. Ta ideja ni vzeta iz značajta kapitalistične družbe. Kapitalisti le kupujejo ideje od drugih ljudi, katere pozneje uporabijo v svojo korist, ali jih pa popolnoma uničijo; to se zgodi seveda, kakor odločijo njih razmere. Predsednik Wilson dokazuje v svojej emancipaciji do trgovine, da odkupijo kapitalisti vse ideje iznajditeljev in jih potem po večini uničijo, da obratno svoje izpostavljen bogastvo — ne oziraje se na koristi iznajditelja in na značaj koristi za splošno človeško družbo. Kapitalist ni vedno kupec idej, je pa njih uničevalec.

V dokaz navajamo samo en slučaj in to mednarodnega Harvester trusta, bivši partner J. P. Morgana in financijalna glava progresivne stranke. Ako poslušamo Perkinsov govor za "delitev profita", bi človek mislil: Vendar nameravajo uvesti nekaj naravnega v prid splošne človeške družbe. Eureka! Nova ideja! Fakt je pa, da so hoteli uvesti delitev profita že pred dobrim četrstoletjem. Poskusili so to in našli kot nepopolno. Iz govora Perkinsa dne 3. julija — Sociološki konferenca v Sangamore Beah, Mass., posnemamo, da je deljenje profita družabno. Perkins pravi: Jaz mislim, naj bi se uporabila metoda za odpomoč delavcem kjerkoli mogoče v splošnem takole:

Pove se delavcem, koliko treba plačati na leto za gospodarenje te trgovine. Vi delavci dobite vašo plačo kot kompenzacijo za pomoč pridobivanja večje vrednosti temu gospodarstvu. Ako naraste gospodarstvo ob koncu leta za toliko, kot znašajo stroški in ako je pridobitev večja od stroškov, potem dobite še poleg vaše plače nekaj procentov od omenjenega preostanka skupnih dohodkov. — To je bilo podano kot zadnja rešilna postaja v boju med delodajalci in delavci, kooperativna ideja.

Sedaj hočemo omeniti slšno idejo med delodajalci in delavci, katera je bila objavljena l. 1889.

in spisana od Nicholas Paine Gilman. Gilman dokazuje, da izhaja delitev profita iz Francoske in je bila prakticirana v tej deželi ob navedenem času. Elys "The Labor Movement in America", objavljen l. 1886, tudi izkazuje ta načela v zvezku "Cooperation in America", v odlomku III., "Other Co-operative Forms".

Razpravljajoč o gospodarskih dohodkih, o delitvi profita, pravi Gilman: "Privlačnost delitve profita je, da se ta delitev tako enostransko povečuje, da so gospodarji s tem še na veliko bojem finančnem stališču kakor kdaj poprej. Ely omenja nekega duhovna, s komur hoče dokazati, da namerava delitev profita popolnoma uničiti svobodo vsaj za nekoliko let, če ne to pa mora imeti delavec izgubo pri deljenju profita; pa je tudi protipostavno. Da deljenje profita ni obstalo, navaja kot vzrok, da je to neke vrste paternalistična eksploatacija v napredku kapitalistov samih. Gilman navaja celo vrsto imen ohih, kateri so svoječasno prakticirali z delitvijo profita v tej deželi ob času, ko je njegova knjiga izšla. Ta listina se ne da podvojiti, ta pa zato, ker so ustavili deljenje profita oni sami, kateri so to prakticirali.

Nihče ne čuje ničesar o kaki delitvi profitov v današnji družbi med delodajalci in delavci, kakor se je to čulo v devetem desetletju prošlega stoletja. Danes je to mrtva ideja in ji ne pripuščajte, da bi se iznova vrnila v življenje med človeško družbo. Delitev profita torej seznanja in združuje delodajalca in delavca, dokler vzdržuje druge opore kapitalizma pri življenju in pot do večjega bogastva kapitalističnega razreda. Delitev profita nikakor ne oprosti trgovine delavskih moči.

Delavec dela trdo, da pomaga nakopičiti profit iz katerega ne bo nikoli dobil svojga deleža — "koncem šestih mesecev, ali koncem leta." To pa, ker dotično delo lahko prenaha med tem časom biti njegovo, ali je pa lahko odslovljen v tej periodi. Lahko nastanejo tudi drugi vzroki, kakor spremembe odločenega časa, kar lahko napravi spremembo pri delavcih različno z ono določbo, katera je v vadi.

Tudi štrajki se porajajo radi delitve profita. Kompanijski policaji, najeti pretepači, deželna milica in vsakovrstne moči se uporabljajo v svrhu varstva kapita-

listične industrije. Nad zdravniški se proglašajo izjemno stanje in vse to, da se pritise delavce za stopinjo nazaj "od pričetka do konca boja med kapitalisti in delavci," da ostane ravno tako daleč za vsemi takozvanimi "kooperativnimi idejami". Taka je zgodovina o takih delitvah profita kot je slučaj National Cash Register Company at Dayton, O. in Shredded Wheat Co. v Niagara Falls in veliko drugih korporacij, katerih paternalizem, nizka plača in delavska sužnost so stopinja do opevanja neodvisnosti ameriškega delavskega razreda.

Perkinsova ideja je predvsem že na svojem licu "sleparija". Samo mislite si njeno ime — "družba", partnership, — napravljena zvita past, v kateri naj se delavec pove, da vse, kar bo več kot stroški v gospodarjenju ene industrije, ali ves čisti dobiček — se bo po odstotkih delil med delavce.

Mi ne imenujemo to družbeno gospodarstvo, temveč zaničevanje inteligence dvajsetega stoletja. Družbno gospodarstvo pomeni vendar popolno gospodarstvo, vladanje odgovornosti in nagrado vsega imetka. Radovedni smo, kako naj dobi po Perkinsovem deljenju profita družbeno gospodarstvo delavce v roke ali naj pride vsaj do pravice glasovanja pri odločnih vprašanjih v korporaciji? Kako naj pride delavec do natančnih pojasnij — dokazov o izdatkih za vzdrževanje tega gospodarstva ali kako more dobiti dovoljenja kot naveden delavec, da sme pregledati knjige in proračunite, je li to pravično, kar je navedeno v knjigah, ali ne?

Plače nepotrebnih visokih uradnikov, katere se vzdržuje v službi le za izkoriščanje ljudske mase; nad vse velike dividende vodenih delnic (watered stocks) izplačila deležev delnic ljudem, kateri so pomagali pri tajnem sleparjenju v korporacijah pod zaščito korporacije same, to in še tisoč in en vzrok bi se dal navesti med takozvane stroške gospodarjenja pri korporaciji s svojimi zvitiimi pretkanimi uradniki, — korporacija v korporaciji i. t. d. — Pred kratkim se je pri meddeželni comercialni investgaciji — New Haven železnice nenadoma iznašlo, da je bilo v knjigah zapisano \$11,000,000, pa so kar čez noč izginili; toda nihče od te korporacije ne ve kam? Pred kratkim se je zgodil ednak slučaj na Wall

Razdelnik skupnega premoženja.

Moški odelek	\$ 457.32
Zenski odelek	1,523.25
Skupaj gotovine	\$1,980.57
Posojilo na mortgage	975.00
Posojilo na note	1,272.10
Znaki in kape	14.10
Skupno premoženje dne 30. Junija 1913.	\$4,241.77

Zastavni fond.

Bilanca 31. marca 1913.	\$28.75
Druš. Franklin št. 16 poslala	3.00
Druš. Breezy Hill št. 11 poslala	.40
Skupaj	\$32.15

Izdatki.

Dnevnice in stroški zastavonoše	6.70
Stanje blagajne 30. Junija 1913.	\$25.45

Streetu, da je bilo slepo v knjižnih \$85,000,000 od Union Pacificke železnične družbe. To je družbno gospodarstvo, katerega priporočajo za delitev profita delavcem. Zviti pretkanci kapitalistične družbe zdravijo knjige na tak način, kako naj pride potem delavstvo okom temu robstvu do svojega deleža, tudi ako vzamemo Perkinsovo idejo po njeni zunanji vrednosti!

Delitev profita, kakor pridiguje Perkins, je stara zvita sleparska past — brez pomena za delavsko maso. Mogoče je pomembna za "progressive" i. t. d. ali za ultra-kapitalistične intelektke, pri katerih se je porodila.

Naše mnenje je, da se ne bode oprjela in vodila za seboj nikogar iz zavedno razrednega delavskega razreda, temveč bo ostala le v sredini onih, od kojih je prišla. Zgodovina o delitvah profita med delodajalci in delavci še ni pozabljena in bode ostala v spominu vsem, da se bodo ogibali takih nasvetov deljenja profita kakor jih priporočajo Perkinsi in njihova banda.

PRIPOROČILO.

Upravnik "Proletarca

Razno.

Večerni plašč. Gospodično Ado Druillardovo proslavljalo te dni v vseh jezikih buržoazije, njeno ime izgovarjajo z občudovanjem in spoštovanjem. Zakaj? Gospodična Ada Druillardova si je kupila nov večerni plašč. Večerni plašč zado- stuje, da vzkipi veselje v srcih vseh buržoazijcev, samo drag mora biti. Torej večerni plašč gospodične Ade Druillardove stane okoli dvakrat stotisoč kron. Prikloni se pred tem plaščem, neumnost sedanosti, ker on je v resnici tvoj bog. Nalašč so poslali strokovnjaka iz Novega Jorka v Evropo, da je izbral najlepše so- boljeve kože in dali so mu na pot stoindesettisoč kron, in glej, sto najlepših kožic je našel. Delo se je pričelo. Šest najspretnejših ameriških krznarjev se je sključilo, rezali in šivali so šest dolgih mesecev, dokler ni bil čudež gov- ovc. Večerni plašč, ki se mu klan- ja svet denarnih mogotev, naj- lepši večerni plašč, najdražji ve- černi plašč, 180 centimetrov dolg in komaj sedem funtov težak, iz temnorjavih kožic sešit, le sem- inje ga oživljajo bele dlavičice, tako čudežno sestavljen, kakor bi bil napravljen iz enega kosa. Kdo še ne kleči v pobožnosti pred tem večernim plaščem? Ali ste lačni? Ali vas je delo oslabele? Pridite vi vsi, s skrbmi obloženi, vi stra- dajoči, vi slabotniki in bolniki, mislite na Ado Druillardovo, mi- ljarderjevo hčerko, ustanovite iz vaših bolečin, vzravnajte se ob misli, da so vse vaše muke, vaš glad, vaše boli vendar ustvarile nekaj čudeznega: večerni plašč!

Med brati. Kako čislajo in ljubijo mogočnejši narodnjake in klerikalne buržvazije svoje brate Slovence, sovornike in celo najbliž- nje sorodnike, nam kaže sledeči slučaj: Na Goriškem dobro znani in dobro situirani slovenski na- rodnjak in liberalce strojarski mojster Andrej Jakil v Mirnu je imel skozi dolgih 25 let svojega brata v svoji strojarni zaposlene- ga kot delavca. Delavec je bratu gospodarju dolgih 25 let zvesto služil in ob času stavke strojarjev v Mirnu na korist svojega brata tovarnarja celo krumaril. Po 25 letih se je moral podati ob brata čez prag pognan iskati si zaslu- žka v Ameriko, kjer bo morda nobil boljši in večji košček kruha, kakor mu je dajala njegova rod- na gruda in kakor mu ga je rezal rodni brat. Iz iste vasi in isti dan se je moral podati delavec, brat mojstra Antona Budina, vzor- klerikalca, pregnan od njega z "milo domače grude", spremljan od svoje ženke do Trsta, kjer se je vkrcal enako prvu na dalj- no pot v Ameriko, kjer hoče iska- ti boljšega boga in boljše domo- vino.

Produkcija zlata. Množi- na dobljenega zlata v zlatih rud- nikih, ki so združeni v "Trans- vaal Chamber of Mines", je me- seca marca znašala 760.324 unc in vrednosti 3,229.652 liver šterlin- gov (1 liver šterlingov je \$1.86 = 24.07 K.). Meseca aprila pa je možina znašala 755.858 unc in vrednost 3,210.682 liver šterlin- gov. V okoliških krajih je koneč- no meseca aprila znašala možina 29.116 unc in vrednost 123.676 liver šterlingov.

Ogenj v tovarni za smodnik. Iz Dunajskega Novega Mesta po- ročajo, da je prišel dne 30. jun- ja, ob štirih in štirideset minut popoldne goretí objekt V. tovar- ne za smodnik v Wöllersdorfu. Objekt je v najbližji bližini leta- lišča in kamenitoga križa, ki o- značuje prostor, kjer je lanskega 7. julija zletel v zrak objekt 48 in je bilo več vojakov mrtvih. Na pogorišče je prihitelo takoj vse vojaštvo iz mesta. Ker je vlekel močan veter, ni bilo mogoče zadu- šiti ognja. Venomer so se čule eksplozije mabojev. Več vojakov je zadobilo opekline. Ob 6. zvečer se začelo deževati in ogenj se zato ni razširil na sosedne objekte. Ob 7. zvečer je bil ogenj lokaliziran.

Na smrt obsojena morilka. Lastnica vrtljaka Lima Kōcke- ritz, ki je bila obtožena, da je u- morila svojega ljubčka in spekla njegovo truplo, srce pa zavžila, je bila od porotnikov spoznana za krivo umora. Sodišče jo je obso-

dilo na smrt in po nemškem obi- čaju na trajno izgubo državljan- skih pravic. Proces je bil izredno razburljiv. Nastal je sum, da je pred osmimi leti umorila tudi svo- jega moža. Njegovo truplo so ta- krat našli na železniški progi, ni pa imelo nobenega znamenja, da bi ga bil usmrtil vlak. Naposled je nastal še en sum. Sočasno z u- morjenim Fröhlichem je brez sledu izginil še neki Woik, s katerim je tudi imela razmerje. Zlasti sumljiva so v tem slučaju njena protislovja. Enkrat je pravila, da je Woik kriv Fröhlicheve smrti, drugič pa je pripovedovala, da je Fröhlich umoril Woika. V nje- nem stanovanju so našli mnogo knjig, v katerih se opisujejo naj- grozovitejše okrutnosti in najgr- ši zločini spolnega značaja.

Poplave v Galiciji. Tu je na nekaterih krajih razdrila voda več železniških mostov in vsled tega je ustavljen ves promet na progi Podwolezyška-Lvov.

Poplave na Salcburškem. V Pinzgau-j je voda poškodovala ceste in mostove. Ves promet z vozovi je ustavljen.

2000 petdesetkronskih bankovcev. Budimpeštanska poli- cija je dobila anonimno ovadbo o dveh izredno spretnih ponarejal- cih denarja. Pišeta se Blusik in Josip Musaj. V njihovem stano- vanju je dobila policija 2000 pet- desetkronskih bankovcev. Avstrijsko-ogrska banka je izrekla, da ni dobila doslej še nikdar tako spretno ponarejenih bankovcev.

Volitve v Holandiji. Pri- ožjih volitvah za drugo zornico so bili izvoljeni: 1 katoličan, 1 anti- revolucionar, 2 historična krist- jana, 21 liberalcev, 5 demokratov in 17 socialistov. Nova zbornica šteje 25 katoličanov, 11 antirevo- lucionarjev, 9 historičnih kristjan- ov, skupaj 45 članov desnice, ter 30 liberalcev, 7 demokratov in 18 socialistov, skupaj 55 članov leve.

Svinjar. Iz Gorice poročajo: V goriški bolnišnici so aretirali u- smiljenega brata, ker je zlorabljal dečke. Sic Kranjski Janez

Obilno deževje zadnjih dni je povzročilo na ljubljanskem Barju veliko poplavo. Zaraditega je bilo treba odpreti Ljubljanico in deroča kalna voda je poplavila vso strugo, ki jo poglob- ljajo. Delo so morali zaraditega ustaviti. Povodenj je napravila tudi precej škoda.

Deklice na srednjih šolah. Razveseljiva činjenica na Kranj- skem je ukaželjnost slovenskega ženskega naraščanja in skrb star- šev za izobrazbo deklet. Sicer je tudi ženski študij na Kranjskem preveč humanističen in premalo urejen za praktične ženske potre- be. Ženske strokovne šole za šiva- nje perila in obleke, za risanje in prirezovanje krojev, za kuhanje in gospodinjstvo sploh so tu še premalo znane. Ženski študij no- si nekako znak znanstvenega di- letantizma. Diletantke so potem dostikrat tudi v gospodinjstvu mlade žene, bivše "višje deklice", ki s vojo nepraktičnostjo in go- spodinjsko neizkušnostjo povzro- čijo marsikatero skrb mlademu možu. Toda to so menda le neka- ke otroške bolezni naše ženske vzgoje, ki bodo polagoma prene- hale. Gotovo je, da bo izobražena žena ob strani pametnega moža v kratkem spoznala in popravila pomanjkljivost in enostranost svoje izobrazbe. Zato moramo pozdravljati dober obisk ljubljans- kega dekliskega liceja, ki ima več učenk, kakor nemški licej v Celovcu, Gradcu in drugod. Mnogim deklicam pa licejski študij niti ne zadostuje, ter se vpíšejo v gimnazije in realke. Zadnja tri leta imamo toliko deklic v prvih treh razredih gimnazij, da bi z njimi zapolnili po en I., II. in III. razred. Tudi Hrvatice je 24. Ustanov je na liceju bilo 16 s skupnim zneskom 5803 K. Pod- pornega društva na liceju ni, ker odločilni krogi mislijo, da je licej samo za bogata dekleta. Tu rav- no tiči glavna napaka naše dekliske vzgoje. Bogatih deklet, ki bi lahko študirale radi izobrazbe same, Slovenci nimamo na Kranj- skem — znabiti niti 20. Zato je v liceju in je bilo v nekdanji višji

dekliski šoli večina uradniških in drugih hčera srednjega stanu, ki bi jim trebalo strokovne izobraz- be za praktične poklice in za go- spodinjstvo, pa se vzgajajo, ka- kor bogatkinje in se tudi navzame- mejo bogataških potreb in manir, ter se pozneje dostikrat ne more- jo živjeti v skromnejše razmere.

Iz Kandije pri Novem me- stu. Dr. Šusteršič je prošil župana občine Šmihel-Stopiče, da mu pri- pravi v obč. odboru izjavo zaupa- nja v njegovo poštenost zaradi Theimerčinih očitaj. Zure je skliceal obč. odbor na 5. t. m. in tam je 17 odbornikov izmed 22 izjavilo, da ne da te izjave. "Sl. Narod" je napačno poročal, ko je objavil, da se je izjavilo 5 odbor- nikov proti zaupnici. — Telegra- firalo se je v Ljubljano in v ne- deljo 6. t. m. je prisrdel dež. avtomobil z dr. Peganom. Ta je prošil Zurea, da zopet sklicje od- bog. Zure je to storil. V ponedel- jek 7. julija se je odbor zbral in se prav nevoljno izrazil, zakaj se odborniki kličejo v ta namen, pa je izjavil, da ne da zahtevane za- upnice. Dr. Pegan je prišel na se- jo, se vmešaval v zborovanje, ro- til odbornike, naj dajo čast dež. glavarju, gledal pa okolo, kakor zaboden vol, ko je videl, da se moreže odborniki ne dajo pripra- viti do zaupanja dr. Šusteršiču. To je bilo kler. advokatu in dež. odborniku nekaj strašnega in ne- hote je postal humorističen v tem žalostnem krpanju Šusteršičevega deželnega glavarstva. Od ne- delje biva tudi dež. predsednik baron Schwarz v Novem mestu in stanuje v prostiji. Nemara je dr. Šusteršič tudi tega prošil, da se pelje v boj z upornimi Podgor- ci. Še enkrat je objubil Zure sklic- eati na sejo obč. odbornike Šmi- hel-Stopiče v posvetovanje in od- dajo zaupnice dr. Šusteršiču. — Ti šembrana Theimerica! No in pravi- te, da ženske ne veljajo nič v politiki! Več, kakor možje. Pa Do- lenjsko je pravzaprav središče vsega, kar je zanimivega na Slo- venskem. Kje dobite drugod tako imenitne slučaje, kakor je na pri- mer ta, ko se kmečki odborniki tako trdno postavljajo na noge, kje je pa tudi obč. odbor na Slo- venskem, ki bi bil tako imeniten, kakor ta šmihelski in toliko upo- števan! Tako je možje na kmeti- jii, ako kmet ne nosi klobnaka pod pazduho. Glavo po konci — in vsi bodo lepše ravnali s kmet- om!

Vedno dalje! — Bosanski in heregovski sodrugi bodo imeli od 1. avgusta dalje dnevnik. Nj- ihovo glasilo "Glas Slobode" je iz- hajalo doslej po trikrat na teden. Vsega občudovanja je vreden po- gum naših bosanskih in heregov- skih sodrugov, ki bodo pričeli prav sedaj z dnevnikom, ko jih vlada preganja najlutejše. Ni še dolgo tega, ko je bila vlada raz- pustila vse delavske organizacije v Bosni in Heregovini in pogna- la sarajevsko delavstvo iz "Rad- niškega doma" na cesto. Vsaka številka "Glas Slobode" zapade skoraj državnemu pravdniku. A delavstvo je pokazalo s tem, ko si hoče ustanoviti dnevnik, da je vse nasilstvo vlade ne oplaši, ne odvrne od socialistične stranke. Čim huji je jarem, tem bolj na- rasča zavestnost delavstva. Bo- sanskim in heregovskim sodru- gom želimo prav od srca, da bi njihov dnevnik uspeval kar naj- boljše! Svojim domačim sodru- gom pa priporočamo, naj ne za- ostanejo za bosanskimi sodrugi, ki znajo uvaževati svoj tisk.

Kolera. Zaradi nevarnosti vsled kolere je promet na Donavi med Belgra- dom in Zemunom ustavljen. Če se kolera še razširi, bo tudi želez- niški promet ustavljen.

Povprečna teža možganov. Slo- novi možgani tehtajo 467 gramov, kitovci 245 gramov, človeški pa 138 gramov. Konj ima 57 gramov, go- rila 52 gramov, orangutan 39 gra- mov, ovea 13 gramov, od obeh posebne posme afinj Kranjskičič in Sojarac pa tehtajo možgani le eno tisočinko grama. Ako primer- jamo teže afinj Kranjskičič in So- jarac s težo drugih živali, potem vidimo, kako malo možganov ima- ta obe afinji. Zato se nam ni treba čuditi, ako "Rimski katolik", po domače "Slovenec v Ameriki" veže take otrobe, da ne marajo za-

nje ti njegovi "cenjeni braveli", ker se boje, da bi si pokvarili že- lodce.

KOGAR SE TIČE.

Da rimska cerkev res vzgaja nore, nam je živ dokaz — Kranjski Janez. Zdad ga morajo samo še transferirati iz Jolietu v Kankakee, kajti od dne do dne po- staja bolj nevaren — ne drugim, pač pa sam sebi!

Kranjec se strinja z Rev. Klus- serjem, da bi se morali katoličani oborožiti in poklati vse socia- liste. Bravo! Prav nič se vas ne bojimo! Kadar se bomo socialisti vas bali — namreč vas, nadutih in obnorelih popov — takrat ne bo morje več slano. Mi ne zbira- mo nobenega orožja, kakor ga vi zbirate v cerkvenih basementih, a kljub temu se vas nič ne boji- mo.

Katoliški delavci prihajajo v socialistične vrste. Vedno več in več jih prihaja — in to boli in peče, kaj ne. To so razlogi, da Kranjec tuli in besni — in to nas veseli! Čimbolj bo besnel in tu- lil, tem večji je dokaz, da mi ra- stemo. Drugače bi ne imel povoda tuliti. Želimo, da bi živel še petdeset let, Kranjec — samo to ti želimo, drugega nič! Tedaj boš spoznal, kakšen bedak si bil nek- daj.

Gotovo, da danes še ni socia- lizma, namreč socialistične druž- be; ta šele pride. Je pa socialistič- na stranka — mogočna stranka — je socialistična misel, ki prinaša socializem. Razumeš, bedasti Janez!

Izobrazba supra, učnost in gentlemanstvo Kranjca, urednika "Am. Slov." se zrceli v sledečih evetkah: afna, nadopičar, telček, smrdokavra, lump, cigán in še ce- la vrsta podobnih po šnopsu diše- čih rožic! To so vsi njegovi "do- kazi", vsa njegova "modrost" in vsa njegova "stvarnost."

Kranjec špekulira na neumnost svojih privrženecv in na najnižji instinkt svoje mase — ki je ka- rakterističen rezultat klerikalne vzgoje — surovost. Kranjca sovražijo celo v njegovih lastnih du- hovniških in v širših katoliških krogih radi njegove neumnosti, surovosti in umazanega gocha. Z vsemi se je že kregal in zmerjal po listih; kregal se je z drugimi duhovni, s predsednikom katoli- ške jednote, z uredniki katoli- ških listov. — S kom se sploh še ni kregal in koga še ni obmeta- val s blatom? In na klevete ta- kega človeka naj bi se še v nadalje ozirali? — Smejajmo se bedaku in — pojdimo naprej!

NAROČITE SE NA DNEVNIK "ZARJA"! Kdor želi čitati podučne članke o socializmu in novice iz starega kraja, ta naj se naroči na edini slov. socialistični dnevnik "ZAR- JA." "Zarja" izhaja v Ljubljani, Še- lenburgove ulice šte. 61 II in sta- ne za Ameriko \$6 za celo leto.

Včasih se pripeti, da kateremu dopisniku nikakor ni všeč, ako ne priobčimo njegovega dopisa. U- rednik "Proletarca" se ne smatra za kakšnega gospoda ali zagovor- nika absolutizma. Vse sporne to- čke glede lista naj gredo v bodo- čje pred direktorij "Jugoslovans- ke delavske tiskovne družbe", katera izdaja "Proletarca." Zato pošiljajte vse pritožbe glede ne- rednosti lista in druge spore tič- oče se "Proletarca" na predsedni- ka "tiskovne družbe" sodr. Fr. Podlipca, 5039—25. Pl., Chicago, Ill. Direktorij.

"NAŠI ZAPISKI"

Kdor se hoče podučiti, kaj je so- cializem in kaj socialisti hočejo, ta naj se naroči na "Naše Zapiske", katera revija se odlikuje po svo- jih originalnih in interesantnih člankih. "Naši Zapiski" so edina sloven- ska znanstveno socialistična revija, ter jih ureduje sodrug dr. H. Tuma, odvetnik v Gorici. "Naši Zapiski" izhajajo meseč- no v obliki leposlovnega lista (ma- gazin) ter stanejo za celo leto za Ameriko \$1.30. Naslov: Uprava "Naših Zapiskov", ulica Treh Kraljev, šte. 16, Gorica, Primor- sko, Austrija.

Bolečine,
naj si bodo kakoršnekoli, se lahko hitro odpravijo z pravočasno rabo

Severovega Gothardskega Olja
(Severa's Gothard Oil).

katero je znano kot najboljšo mazilo zoper bolečine. Pomagalo je drugim — naj tudi vam pomaga. Či- tajte sledeči dokaz:

Sedaj zopet lahko dela.

"Takoj po rabljenju Severovega Gothardskega Olja sem se bolje počutil. Bolečina v moji nogi je kmalu iz- ginila in v enem tednu sem lahko šel na delo. Vaše Gothardsko Olje cenim kot najboljšo mazilo zoper bo- lečine."
Tom. Tama,
Box 8, Gardiner, N. Mex.

Cene 25 in 50 centov v lekarnah.

W.F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS IOWA

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raz- nih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1404

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET,
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

TUJCEM priporočam svoje do- bro urejeno prenočišče in restav- racijo, domačinom pa svoj saloon vsem skupaj pa vse.

IG. KUŠLJAN
229—1st Ave.
MILWAUKEE, WIS

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno—pis- čati je le zdravila 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pe- pel.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeči bolniki naj pišejo slovensko.

JOS. A. FISHER
Buffet
Ima na razpolago vsakovrstne pivo, vina, smedke, i. t. d.
Izvrstni prostor za ekrepšile.
3700 W. 26th St., Chicago, Ill
Tel. Lawdale 1761

Delavci na Aurori, Minn., in tisti, kateri pridete na Auroro, ne pozabite posetiti Kovačev "Saloon" kjer vam bodo sodr. Movlan postregel s hladno in svežo pijačo in unijskimi smodkami. Delavci, podpirajte svoje organizirane tovaršice.
ANA KOVAČ,
Main ulica, Aurora, Minn.

M. JOVANOVIČ
84 — 6th Str. Milwaukee, Wis.
PRODAJA ŠIPKARTE.
Pošilja denar po pošti in brzojav no. Izdeluje: Obveznice — Po- oblastila — Prepovedi, po- trjene po notarju in oca. in kr. konzulatu.
EDINA HRVAŠKO — SLOVEN SKO — SRBSKA AGENCIJA.

Rabim 100 rojakov

ki hočejo postati samostojen in neod- visen gospodar v lepem in rodovitnem kraju, kjer je dobra voda, zdravo pod- nebje in kjer jih je že mnogo naselje- nih, ki so vsi prav zadovoljni. Če hoče kdo postati kajdan premožen farmer, se ne sme naseliti tam, kjer še ni farme- rjev, ki bi mu kos povedali, če bo za- mogel na zemlji tudi res živeti. V o- kolici lepega in cvetočega mesta Crivitz, Marinette County je že veliko farme- rjev in rojakov in nikdo se ne pritož- uje. Zakaj ne? Ker je zemlja redovit- na, na njej rastejo vsi tisti poljski pri- delki kot v starem kraju, izvrstna pit- na voda, zdravo podnebje, trave sočna- te in redilne za živinorejo, ne hudih viharjev ne toče, ne suše, ne močvirja, več jezer za ribji lov, z eno besedo vse dobro lastnosti, ki jih farmer potrebu- je. Zemlja je zelo po ceni, ker se kupi naravnost od lastnika samega T. Ker- naravnost dobička zemljiškimi sten. Nobenega dobička zemljiškimi kompanijam. Ker je že lastnik precej star, bi se rad hitro znebil vse zemlje, zato podari vsakemu kupcu v mestu Crivitz eno loto zemlje za hišno stav- bišče do 25. avgusta, pozneje ne več. Zemlja mora biti prej ko mogoče vsa prodana, zato prav po ceni in lahka odplačila.

Pišite še danes v slovenskem jeziku na T. Kerstenovega zastopnika
N. PIKLOR,
1526 West 21 St. Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199

SALOON
z biljardom in keglijščem
Poleg saloona dvorana za društvene seje, veselice itd.
John Stražišar
611 Market St., Waukegan, Ill. Phone št. 571.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.
NIZKE CENE.
Velike ugodnosti:
električna luč, izvrstna kuhinja, vino zastoj, kabine tretjaja razgreda na parniku

Sledeči parniki odplujejo ob 3 uri popoldan iz New Yorka:
Argentina 28. maja
Oceanic 7. junija
Martha Washington . . 14. junija

Za vse informacije se obrnite na glavne zastopnike
PHELPS BROS. & CO.
Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York.
ali pa na druge uradne zastopnike v Združenih državah in Canadi.

POZORI! SLOVENCII! POZORI!
SALOON
s modernim keglijščem
Sveže pivo v sodčkih in buteljšk in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče na nizko ceno.
Postreba točna in izbena.
Vsem Slovcem in drugim Slovencem se tople priporoča

MARTIN POTOKAR,
1625 So. Centre Ave. Chicago

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Urađuje od 10—12 predpoldne in od 7—8 zvečer. V sredo in ue- deljo večer neuraduje.
Tel. Canal 476.
1842 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996.

GOSPODINJE POZOR!
Priporočamo vam v prodajo vse stvari, ki spadajo v grocerijsko ali mesarsko obrt. Vse po najnižjih cenah. Na zahtevo se dovažna na dom.
G. Mamčillovich & Co.,
331 Greeve St., Conemaugh, Pa.
Tel. Con. 4050.

Važno uprašanje!
Do mi opravi
najteže in razjede?

Konzularne, starčravske sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar J. Kaker
220 1/2 Grove st
Milwaukee, Wis.

Kaj piše Jaka Štrigelj.



Južna Čikaga, 20.7. '13
Danes tukaj, jutri tam —
če mi tu ni vseč, alo!
brž "štifletnec"
popelje me drugam.

Dragi "Proletarec!"
Zadnjič sem vam pisal bolj po
"iblansko". To pa zato, da ne
boste mislili, da znam samo eno
"špraho." Znam jih več, tako da
je še Kranjski Janez z vsemi svoji-
mi "šprahami", kar se jih je
naučil v 16 šoli, proti meni —
prava figa! Toliko, da se razume-
mo.

Danes sem jo mahnil — ne vem,
zakaj — v južno Čikago in bil
sem — strmite! — na svetem pik-
niku. Bil je svet in božji, ker so
na istem bandali sveti in božji
ljudje, katere ima pod klobukom
"foter Krašove. Vraga — takih
"cajto" pa še ne! Se danes se
ves v strahu držim za možnjček
— par centov še zmiraj imam —
da mi ga kdo ne vzame in ne
natakne na "špancir štok" ali
"vokin stik".

Bilo je takole. Primahal sem
jo po štreki Illinois Central in zna-
šel sem se Lehrad gro, katerega
je "bug oča" ustvaril za vse, a
kumštni ljudje so ga zafencali in
gor zapisali: Admišn 25c.

Šur Majk — posegel sem v žep
in plačal. Lep ples res in gostje
so bili zelo lepi — jako pobožni!
Nekatere je poslal sam sveti Flor-
rjan, iztresel jih je iz svoje kib-
le... Zabavaj se, Jaka, zaba-
vaj! Kegljišče! Tam pokajo za
prajze, Hau dujudu! Kaj imate?
Kakšne dobitke? "Šur! Imaš
partnerja?" "Kaj? Partnerja za
prajz? Ja zvlhko sam vinam.
Kakšni so dobitki? 5 ali 10 tolar-
jev? "No-o-o-o! Kdo zlodja bo
za cerku aulku stran metau. Ciga-
ro dobiš, pa je!" — Kakšne pa
so cigare? A — takšne? Tenk ju!
Skebskih cigar jaz ne maram,
noseri! — "Kaj boš ongavu" —
odreže se soldat sv. Florjana —
"pri nas je samo bara junjon,
drugača nič!"

Ne boš, Jaka! In pustil sem jim
kegelne in skebske cigare. Za-
bava je bila res imenitna. Naj-
lepsa točka programa je bila
"fajf end ten spat marč." To je
čisto nove sorte marč, ki ga je
iznašel sam "oče" Krašove. Pre-
pričan sem, da ga bo dal patentir-
ati. Najprej je marčala banda,
za njo "oče" Krašove. Krašove
in za njim pa cela čreda.
"Foter" je držal palico visoko v
luft in na isti je imel natakneje
tri "finfarje". Člani črede tre-
jalke, saluarke — in soldati — ev,
Florjana pa vsak po en "finfar"
ali "cenar" visoko na palicah in
na sabljah. Jeser! Prave "finfa-
rje" in cenarje" so nosili natak-
njene na palicah in sabljah! Sa-
pment! zdaj se pa naglej para-
de, Jaka. Gledal sem in gledal, če
se pokaže kje — tudi on — Kranj-
ski Čič s svojim loncem, pa ga
ni bilo. Kaka škoda! Kajti bil je
prizor za afne študirati! — Kon-
čno zavije parada do bare, fadr
Krašove prvi pomoli svoje "finfa-
rje" počez in za njim so frčali
ostali "pildki" kot metulji; vmes
je pa rjavelo in tulilo prav po bo-
že, kakor je navada med pobož-
nimi ljudmi. Hozana! — Res i-
menitno so se postavili tam v juž-
ni Čikagi. Vse v slavo božjo!
"Fajf end ten spat marč" v sla-
vo božjo! Finfarji in cenarji na
palicah in sabljah v slavo bož-
jo! Duhovi alkohola v slavo bo-
žjo! Tuljenje v slavo božjo! In
nazadnje lep, krščanski tepež na
plesišču tudi v slavo božjo. Živi-
jo! — Guđ bay Leksajd Gro!
Nevr igen!

Preklemanska reč, Jaka, na ta-
ke piknike pa ne več! To je od
sile. Človek bi od samega smeha
počil — in pa od samega pomilo-
vanja nad ubogo čredo dobil —

sive las. Sivi lasje in siva bra-
da pa ni nič kaj prijetnega, če
misli človek še dolgo živeti. Proti
temu se je treba inšurat. Baj de
več, jaz bi vprašal svojega ko-
morata Pavliho v Clevelandu, če
on ve za kakšno dobro remedijsko
proti temu spaku. Fr istne — ali
kaj pomaga Alpen-tinktura in
pomada, ki jo izdeluje Jaka Mo-
štafič!

Da ste mi zdravi!
Jaka Štrigelj.

"AMERIKANSKI SLOVENEK"

Ne mine skoraj teden, da bi
"A. S." ne napadal na prav po-
balinski način slovenskih delav-
cev v Ameriki. V svojih napadih
je tako plitek in fanatičen, da se
iz vsega, kar pove, kadi sama za-
grizenost, satanska hudobnost in
maščevanje. Če bi imeli uredniki
"A. S." kakšno nadnaravno —
po njih rečeno božjo — moč, bi
prav gotovo slov. socialistov že
davno ne bilo na svetu. Ali te ni-
majo, zato se morajo zadovoljiti
le s svojimi strupenimi psovkam
lažni in podtikani.

Toda, kaj je pravzaprav vzrok
tega rjovenja napram slovenske
mu delavstvu od strani tega že-
gnanega lističa? Zakaj gre? —
Situacija je sledeča:

Slovenski socialisti napredu-
jejo. Njih organizacija raste; z
organizacijo pa raste socialistične
časopisje, literatura. To pa pome-
ni i vzgojo socialistične zavesti
Delavci čitajo svoje — delavsk
časopisje in knjige. Začeli so spoz-
navati svoje "žegnane in ne-
žegnane" "prijatelje" enako
Časi "pilgarstva", krajevne
političnega bosovstva starih
strank in prešernih možnarjev
zginevajo. Nič več se ljudje tak
radi ne vsedajo na limance raznih
individijem, katere je — po njih
mnenju — ustvaril bog s poseb-
nega blata. Minuli so tudi časi
— če prav še ne dodobra, — ko
je kakšen štrebarski velikomestni
fajmošter — kakršnega se naziv-
lje napr. Tone Sojar — "spucal"
v "A. S." svoje farane, ker so
postali premalomarni z donaša-
njem evenka na oltar. Vse to je
do gotove meje minilo. Kdo se
danes še zveni za čivkanje takih
"žgnanih štrebarjev"? Tako
discipliniranje najde pri ljudeh
k večjemu roganje in zasmeh.
Pred kratkem še tako sveti in ne-
dotakljivi fajmošter in kaplan-
ček mora slišati od svojih, na vi-
dež še nekaj vernih fanarov,
— zabavljice in celo grožnje. Ali
ni to strašno? Tiste stare "mani-
re" ni več. Vse se krha. Ljudje so
prezrni, — a Bog molči in pre-
pušča vse skupaj usodi, ki faj-
moštrom res ni več tako mila, ka-
kor je bila nekda. Vse to je pri-
nesel seboj čas napredka in pri-
delo socialističnih agitatorjev, ra-
di katerih se sedaj gospodje ok-
rog "A. S." tako jeze. Te pre-
klekane socialistične agitatorje je
poslal res sam hudič na svet. Kam
pa pridejo gospodje okrog "A.
S.", če bo že vsak delavec več
vedel, kakor pa kakšen vlemestni
fajmošter. Kako pa naj kaj
veljajo in vlečejo tiste pridige.
— v prvi koloni "A. S." — ki
jih piše bistrorazni Smole in ki
bi bile morda čisto na mestu v
starem kraju v kakšni zakotni va-
si, kjer so ostale doma samo sta-
re trejalke, nikakor pa ne tu —
za v Ameriki živečega delavca.
ki je videl, kako vleče "hudič"
teško naloženi voz. Amerika je
čudodelna dežela. Na vseh konceh
in krajih kaže stvari — tehnične iz-
najdbe, ki so cerknikom očem
tom in filistrom, kakor trn v
peti. Vse miglja, vse se premika.
Hiše — velikanske hiše, zgradbe z
velikanskimi pripravami, o kate-
rih naš človek v starem kraju ni
sanjal ni, ima tu pred nosom —
vsak dan. V Ameriki, kjer prav-
vijo, da nihče ne moli (Krovec),
imajo vsega v izobilju. Velikanske
banke, polja, železnice, avtomobi-
li in kdo ve, kaj vse se nahaja
tukaj v velikem izobilju. Čudno.
— Nič ne molijo, pa je vsega do-
volj; v starem kraju (na Kranj-
skem) je pa toliko božjih potov,
toliko trejalk, ki molijo noč in
dan, pa tako pomanjkanje in dra-
ginja. Če bi bilo po Sojarju, ki ne
verjame v delo ali vrednost dela
potem bi morala biti Kranjska
dežela ena najbolj bogatih dežel
nasprotno pa Amerika, ta nekr-
ščanska dežela, ena najbolj rev-
nih.

Toda Sojar in Janez ne misli-
nikdar resno; imeti hočeta samo
malo "špasa" s svojimi "brav-
ci". To je stara stvar. Samo ame-
riške razmere torej že "pohušu-
jejo" našega človeka, sedaj pa
pridejo naokoli še socialistični —
agitatorji, kateri pripovedujejo
naj delavci, ki sodelujejo pri tem
misljajočem brezbožnem stvar-
stvu, dobe — zahtevajo svojih
pravice, večji del svojega pridel-
ka! To nikakor ne ugaja "žegna-
nim" gospodom, kajti leti ne
verjamejo v "dobrote tega sveta",
če se tičejo dobrote katerega
drugega, — razun Sojarja in Ja-
neza. Zato taki napadi! Toda, ka-
ko napasti? Povedati ljudem od-
prto, naj v tej grešni Ameriki
ne gledajo na življenje tega sveta
— posebno če ljudje vedo, da oba
rada zahajata v kraje, kjer se do-
bro pije in dobro je? To bi bilo
slabo, nesmiselno. To izvesti je
treba drugače. V "A. S." je treba
ljudem reči: "Poglejte ljudje
božji, socialisti imajo agitatorje,
pa — ko agitator odide, se plače
ravno take, kakor, ko je prišel. To
pomeni, da agitator ni prinesel
nobenega evenka. Imeli ste Krista-
na, ali se Vam zato že dobro go-
di? Vidite, vi ste bedaki, ki pos-
lušate take ljudi, ki nimajo nič
ki Vam ne morejo nič dati." Pa
še to: "Socializem ni za nič, —
zato, ker bodo potem avtomobili
po groš; to je — tako po ceni, da
ga bo imela lahko vsaka baraba
— in tako bodo prišli avtomobili
na psa; kajti kar imajo barabe
to se vendar ne spodobiti imeti
ljudjem, katere je Bog ustvaril
iz boljšega blata. Socialisti hoče-
jo tudi zvišanje plače. To pa ne
gre, ker se na ta način ruiniira
"biznis". Vedno je bilo tako, da
so eni delali, eni pa vzivali; — le
poglejte trote v čebelnjaku! De-
lavci naj dela; hlapec naj ostane
hlapec in "kida" gnoj, mešetarji
naj mešetarijo itd. itd. Socializem
ni zanič, ker socialisti se poroča-
jo za grmom. Socializem se ne mo-
re uresničiti, ker je to proti nara-
vi. Socializem ni zanič, ker bo dal
otrokom prsto šolo. To pa ne gre,
ker se je bati, da bi bili potem vsi
ljudje enako "kuntni". To je
protinarnava. Socializem ni zanič,
ker bo imel skupne kuhinje in se
bo lahko vsakdo najedel do site-
ga. To pa ne gre, ker potem bodo
eni veliko več pojedli, kakor pa
drugi in to ne bo več socialistič-
no..."

To so metode za protisocialistično
agitacijo "žgnanih" gospodov
pri "Amer. Slovencu". Resne ni-
so, ker ne pridejo iz ust resnih lju-
di; ampak znak duševne agonije
so, ker gospodje vedo, da se njih
korumpirana ladja licemerstva in
duševne teme potaplja. Predno je
izbruhnila francoska revolucija;
so nekako na tak način preganja-
li svoje muhe razni plemenitaši in
zajedači, katerih vredni bratci
so uredniki "A. S." in konečno so
se tiste muhe spremenile v tragi-
komedijo, ko so šli židani gospo-
dje pod giljotino. Narod je dobil
konečno tudi svoje muhe...
"A. S." lahko zbija svoje mu-
he, kolikor se mu polgubi; a čas
bo prišel, ko bo tudi tisto delav-
stvo, katerega ima še za seboj,
spoznalo te muhe — in bo dobilo
morda tudi svoje muhe... Pazite
D—r.

— Vojno sodišče v Erfurtu je
obsodilo sedem delavcev, ki so bi-
li na kontrolnem shodu in vsled
tega pod vojaško oblastjo, zaradi
upornosti in žalitve nekega žan-
darja in policista, in siječ enega
na sedem mesecev ječe, enega na
eno leto, pet pa na pet do pet in
pol let kaznilnice, razuntega na
izgon iz armade in uvrstitev kot
vojaki drugega razreda. Drako-
nična sodba je tako učinkovala,
da sta ženi dveh obsojenih ome-
dileli. Včeraj se je bavil s to o-
krutno sodbo tudi državni zbor.
Socialisti so ostro kritizirali to
sodbo in zahtevali reformo voja-
skega kazenskega zakona. Sodrug
Scheidmann je imel besedo v
tretjem čitanju brambne predlo-
ge in je vehementno napadal za-

kon, ki izziva ves vet na novo ob-
prozevanje. Nemčija je agent pro-
vocateur v oboroževanju. Ljud-
stvo hoče spravo s Francijo. Kancel-
ar Bethmann-Hollweg je polemiziral z njim, češ da se socialisti
očajo dati prepričati. Zagovarjal
je Nemčijo, ki baje ne išče so-
ražnikov po svetu. Izzival je so-
cialiste, ki so mu burno odgovar-
jali. Sodrug Scheidmann je še en-
krat povzel besedo in ostro zav-
nil kancelarja. Vprašal ga je, kaj
mu daje pravico, da govori v ime
nemškega naroda? Narod ga
ni postavil na njegovo mesto! Z
izredno ostroostjo je Scheidmann
kritiziral erfurtsko sodbo. — So-
cialisti so predhagali, da se sprej-
me v vojaški zakon poseben para-
graf, ki ima ublažiti trde določbe
vojaškega kazenskega zakona.
Po seji je vojni minister obljubil,
da vložil načrt kazenskega zakona
za silo.

IZ EVROPE.

Malokdaj se pripeti, da dobi
tvorničar pismo iz drugega dela
sveta, ki hvali njegov zidelek. Z
veseljem obelodanimo mi pismo
gospoda Tomaža Žvle, Mozirje,
Štajersko: "Želim Vam poročati,
da rabim Trinerjevo ameriškansko
zdravilno grenko vino že precej
časa, in da se mi jako dopade. Jaz
moram to vino vsakomur priporo-
čati, posebno tistim, ki imajo slah-
tek, zaprtje in ne spijo dobro."
Vsaka družina ve, kako važno je
imeti pri rokah sredstvo, ki takoj
pomaga v takih slučajih. V lekar-
nah Jos. Triner, 1333—1339 So.
Ashland Ave., Chicago, Ill. Tri-
nerjev liniment bo vedno dal po-
polno zadovoljnost, če so ženi tr-
di in če počutimo bolečine v mi-
šicah. (Adv.)



Kadar nemore-
te dobiti pravi
Richter pain-ex-
peller pri vašem
lekarjarju
pišite na

F. AD. RICHTER
74-80 Washington
Street,
NEW YORK, N. Y.

Ako želite slovenske gramofon-
ske plošče, Columbia gramofone
zlatino in srebrnino, obrnite se
na nas!

A. J. TERBOVEC & CO.
P. O. Box 25, Denver, Colo.

SLOVENSKI SALOON

LOUIS BEWITZ,
198 — 1st Ave., Milwaukee, Wis.
Izborna pijača, izvrstna po-
strežba.
Vsakdo uljudno sprejet.

JOE POLOVICH

do danes najmodernejši
KROJAC

dela obleke finih krojev po zelo zmer-
nih cenah. Obleke zlika takoj sproti
med tem, ko vi takate.

3129 Broadway, St. Louis, Mo.

E. BACHMAN

1719 S. Centre Ave., Chicago, Ill.
je največja československa de-
lavnična zastav, znakov, čepic in
vseh društvenih potrebščin.
Zahtevajte takoj po pošti moj
veliki cenik, ki ga Vam pošljem
— popolnoma zastoj.

L. STRAUB
URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima večje saloge ur, veriže, pre-
nov in drugih dragotin. Izvršuje tudi
vseh vrstna popravila v tej stroki po
svoji niski ceni.

POTOVANJE V STARO DOMOVIPO POTOM



Kasparjeve Državne Banke

je najceneje in najbolj sigurno.
Naša parobrodna poslovica je največja
na Zapadu in ima vse najboljše oceanske
črte (linije). Sifkarte prodajamo po
kompanijskih cenah.

POŠILJAMO DENAR V VSE DELE SVETA. CENEJE KOT POŠTA.

Kaspar Državna Banka kupuje in prodaja in zamenjuje denar vseh držav
sveta. — Pri Kasparjevi Državni Banki se izplača za K5 \$1, brez odbitka. —
Največja Slovenska Banka v Ameriki. — Daje 3% obresti. — Slovenci postre-
ženi v slovenskem jeziku. — Banka ima \$5,318,821.65 premoženja.

KASPAR DRŽAVNA BANKA, 1900 Blue Island Ave., CHICAGO ILLINOIS

CLEVELANDČANI POZOR!
Belaj & Močnik
6205 ST. CLAIR AVE., CLEVELAND, OHIO.
KROJAČA IN TRGOVCA, priporočava svojo
moderno trgovino z vsako-vrstno moško opravo.
Izdelujeva obleke po najnovejši modli.

Ameriška Državna Banka
1825-1827 Blue Island Avenue
vogal Loomis ulice
Chicago.
VLOŽENA GLAVNICA \$1,900,000.00

JAN KAREL, PREDSEDNIK. J. F. ŠTEPINA, BLAGAJNIK.

Naše podjetje je pod nadzorstvom "Clearing House" židovskih bank,
torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi ule-
ge poštne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J.
Uradne ure od 8:30 popoldne do 5:30 popoldne; v sobote je banka
odprta do 9 ure zvečer; v nedeljo od 9 ure popoldne do 12 ure dopoldna.
Denar vložen v našo banko nosi tri procenta. Bodite uvečereni, da
je pri nas denar naložen varno in dobičkanomo.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je
Narodna Tiskarna
2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem
Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša
posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "GLASILO"
in "PROLETAREC" se tiskata v naši tiskarni :- :- :-

Restavracija in kavarna
"Jugoslavija"
1134 — W. 18 Str., CHICAGO, ILL.
— Domača kuhinja. Odprto po dnevi in ponoči. Unijake cigare! —
E. RICHTER, lastnik.

Conemaugh Deposit Bank
54 MAIN STR. CONEMAUGH, PA.
Vložena glavnica \$50,000.00.
Na hranilne uloge plačamo 4% obresti.
CYRUS W. DAVIS, predsednik. W. E. WISSINGER, blagajnik.

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.
"BALKAN"
KAVARNA - RESTAURACIJA
IN POOL TABLE
M. Poldrugáč 1816 So. Centre Ave.

1.) Rodovitna zemlja; 2.) Zdrava, čista studenčna voda; 3.) Zdravo podnebje, ugodna klima in prijazen kraj; 4.) Dober trg doma in dobre ž-
lezniške zveze s velikimi industrijskimi mesti; 5.) Nizke cene, lahki obroki ter nobene efufurije.
Se je prostora za 150 rojakov. Pridite in ogledajte si to zemljo in kraj sedaj ko vidite kaj raste in kako raste. —
Tu bodo sami Slovenci, tujevc ne bo med nami.
VSE TO je vzrok, da sem prodal od 23. marca naprej nad 60 rojakom farme v največji slovenski farmerski naselbini v
WAUSAUKEE, WIS.
PREDNO kupite farmo, glejte, da imate poleg drugih tudi TE ugodnosti, brez katerih niste v stanu uspešno izhajati.
Za nadaljne informacije pišite
A. MANTEL, c. o. GRIMMER LAND CO.,
Room 1007 — 133 W. Washington St., CHICAGO, ILL.